KOIJÄRVI OSAYLEISKAAVAN MAISEMASELVITYS 2015

Elisa Tegel

FORSSAN KAUPUNKI

Koijärven osayleiskaavan maisemaselvitys 2015
Forssan kaupunki

Teksti: Elisa Tegel
Kuvat: Elisa Tegel ja Tuija Aaltonen ellei toisin mainita
Taitto: Elisa Tegel

SISÄLTÖ.....3

JOHDANTO.....4

MAISEMASELVITYS.....6

MAISEMAN YLEISPIIRTEET.....6

KALLIOPERÄ.....6

MAISEMARAKENNE.....6

KORKEUSSUHTEET.....7

MAAPERÄ.....8

VESISTÖT.....10

POHJAVESI.....10

PAIKALLISILMASTO

MAISEMAN HISTORIAA
KYLÄMAISEMA JA
VILJELYMAISEMA.....13

METSÄT.....18

PERINNEMAISEMAT.....18

MAISEMAN ARVOT JA UUDEN
RAKENTAMISEN SOVITTAMI-
NEN KULTTUURIMAISEMAAN.....19

MAISEMAN ARVOKARTTA.....20

UUSIEN RAKENNUSPAIKKOJEN
SIJOITTAMINEN ILMASTOLLISESTI
EDULLISIIN ETELÄN, LOUNAAN
JA LÄNNEN PUOLEISIIN
RINTEISIIN.....21

LÄHDELUETTELO.....26

Ilmakuva Forssa-Urjalatieltä Forssan kaupunkikeskustaan päin. Etualalla oikealla Koijärven kirkko Kirkkoharjun kupeessa. Kirkolta eteenpäin Kojontie ja Pukkilantie, joiden varrella Koijärven kylän taajama. Koijoki on tässä kohden maisemaa kahden tien välissä.

JOHDANTO

Forssan kaupunki on käynnistänyt osayleiskaavan laatimisen Koijärven kylän alueelle. Koijärven uusi koulu on valmistunut 2014. Kaupunki haluaa järkivihreän strategian mukaan, että koulun jatkuvuutta tuetaan kaavoittamalla Koijärvelle uutta asutusta.

Osayleiskaavan tarkoituksena on tutkia Koijärven kyläalueen täydennysrakentamista siten, että hyödynnetään olemassa oleva, tällä hetkellä vajaakäytössä oleva vesi- ja viemäriverkko. Avoimet peltoalueet säilytetään maanviljelyskäytössä. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaaksi osoitetut rakennukset ja alueet merkitään kohdemerkinnöillä.

Kaavoitettavan alueen on sijoituttava 3 km sisälle Koijärven koulusta. Kaavoitettavaa aluetta rajaa pohjoisen pohjavesialue, kiviainesten murskaamistoiminnan aiheuttama meluvyöhyke, turvesuon pölyalue ja suursikalan toiminnan turvaamiseen tarvittava suojavyöhyke. Kaavan aluerajaus voi täsmentyä kaavoituksen kuluessa.

Maisemaselvityksen tarkoitus on antaa kokonaiskuva osayleiskaava-alueen maiseman perusrakenteesta, historiasta ja nykypäivän arvoista sekä ongelmista ja kehityskohteista. Maisema on vetovoimatekijä, jota kannattaa hyödyntää harkiten.

Selvitys on tehty osayleiskaava-alueen rajauksen mukaan. Rajaus sisältää kylän asutun keskuksen olemassa olevan vesi- ja viemäriverkoston tuntumassa. Rajauksen sisälle jää sekä asutusta että pelto- ja metsäalueita.
Lähdeaineistona on käytetty alueella aikaisemmin tehtyjä selvityksiä, karttamateriaalia, aiheeseen liittyvää kirjallisuutta sekä paikan päällä tehtyjä havaintoja.

Koijärven kylä sijaitsee 17 km Forssan keskustasta pohjoiseen. Kylän läpi kulkee Forssa-Urjala tie nro 284, jossa kylä alkaa heti Matkun risteyksen jälkeen Kukkapään kaarteessa. Kojontien ja Pukkilantien varsi on tiiviin kyläkeskuksen aluetta koulun tontilta kirkolle, samoin tien nro284 varrella on rakennuksia kohtalaisen tiiviisti. Forssasta päin saavuttaessa peltojen jälkeen asutuksen tiivistymisestä kertoo kyläkauppa. Kauppaa vastapäätä peltoaukean toisella puolella sijaitsee Kojon kartano. Kaupalta etelään johtaa Rekirikontie, jonka varrella on asutusta sekä ennen Viisurin risteystä että sen jälkeen. Ilvesojantien varteen sijoittuu myös paikoitellen tiiviisti rakennettua ympäristöä.

Koijärven alueella ei ole yleiskaavaa. Kanta-Hämeen maakuntakaavassa 2007 alue on osoitettu merkinnällä MT 10, maisemakuvaltaan yhtenäinen viljelykäytössä säilytettävä pelto; ra, arvokas rakennettu kulttuuriympäristö; tärkeä ja muu vedenhankintakäyttöön soveltuva pohjavesialue sekä ATs; kyläalue, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään. Alueen eteläosassa on Ypäjältä Tammelaan asti osoitettu hevosvaellusreitti.

Osayleiskaava-alueen maisemaa on selvitetty aiemmin muun muassa Kojon maankäyttösuunnitelmassa Kyläkyllä! projektissa 2005, laatijana Tampereen teknillisen yliopiston arkkitehti yo Anna-Maija Sohn. ”Rantaraitilta kirkkotielle” oli osa Pirkanmaaseutu ry:n hanketta, jossa tavoitteena on ollut lisätä projektiin osallistuvien kylien elinvoimaisuutta ja ympäristön viihtyvyyttä. Koijärven kylän osalta pääpaino on ollut uusien rakenuspaikkojen suunnitelmassa ja pienissä maisemanhoitoon liittyvissä kohteissa, joita on noussut esille keskusteluissa kyläläisten kanssa.

Kaava-alueelta on laadittu kesän 2015 aikana rakennusinventointi, tekijänä arkkitehti yo Tuija Aaltonen.

Osayleiskaavan alueelle tullaan myös teettämään maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämä luontoselvitys. Luontoselvityksen rajaus sijoittuu pääosin rakennettaville alueille. Selvityksen ajankohta selviää kaavaprosessin edetessä, maastotyö on kuitenkin tehtävä pääasiassa sulan maan aikana.

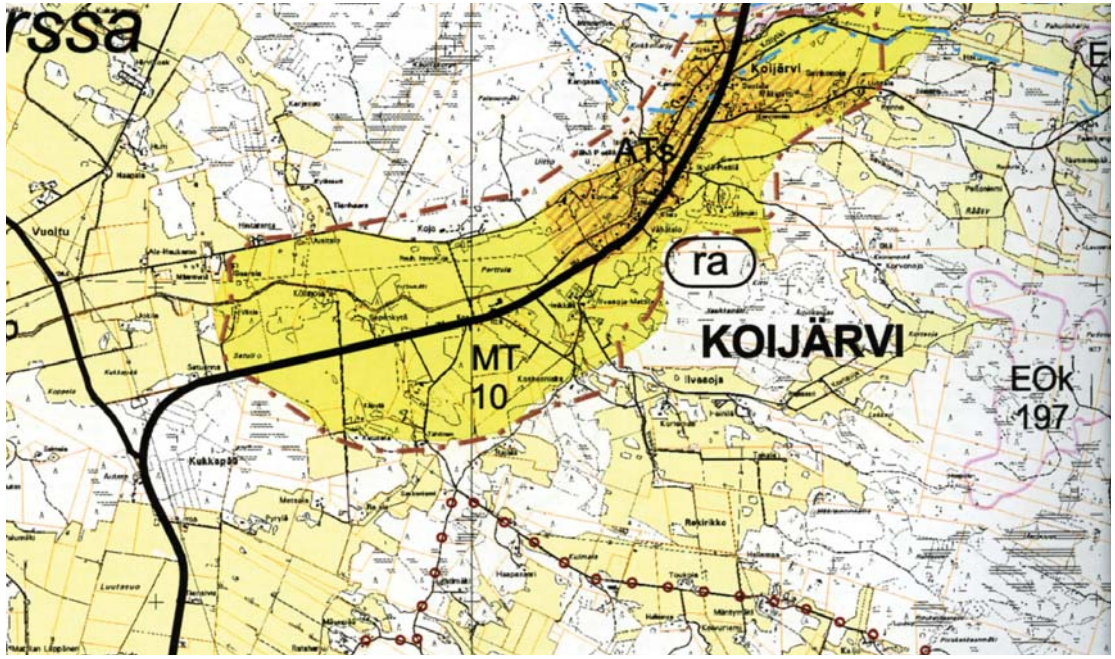

Ote maakuntakaavasta. Hämeen liitto 17.4.2007.

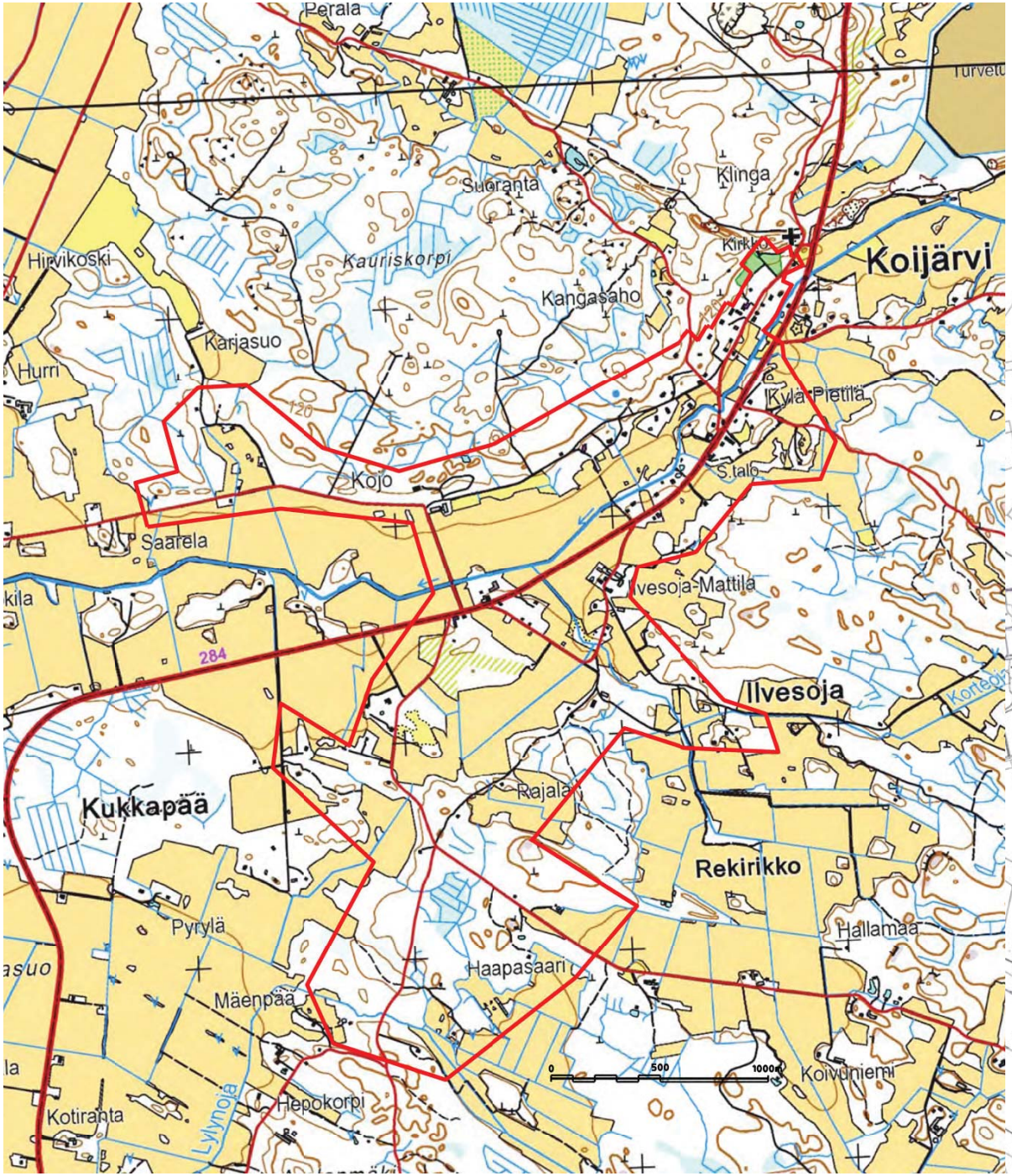

Osayleiskaavan kaavarajaus esitettynä punaisella peruskartan päällä (kartta vas.) sekä valkoisella taustalla.

KOJON OSAYLEISKAAVA ALUERAJAUS

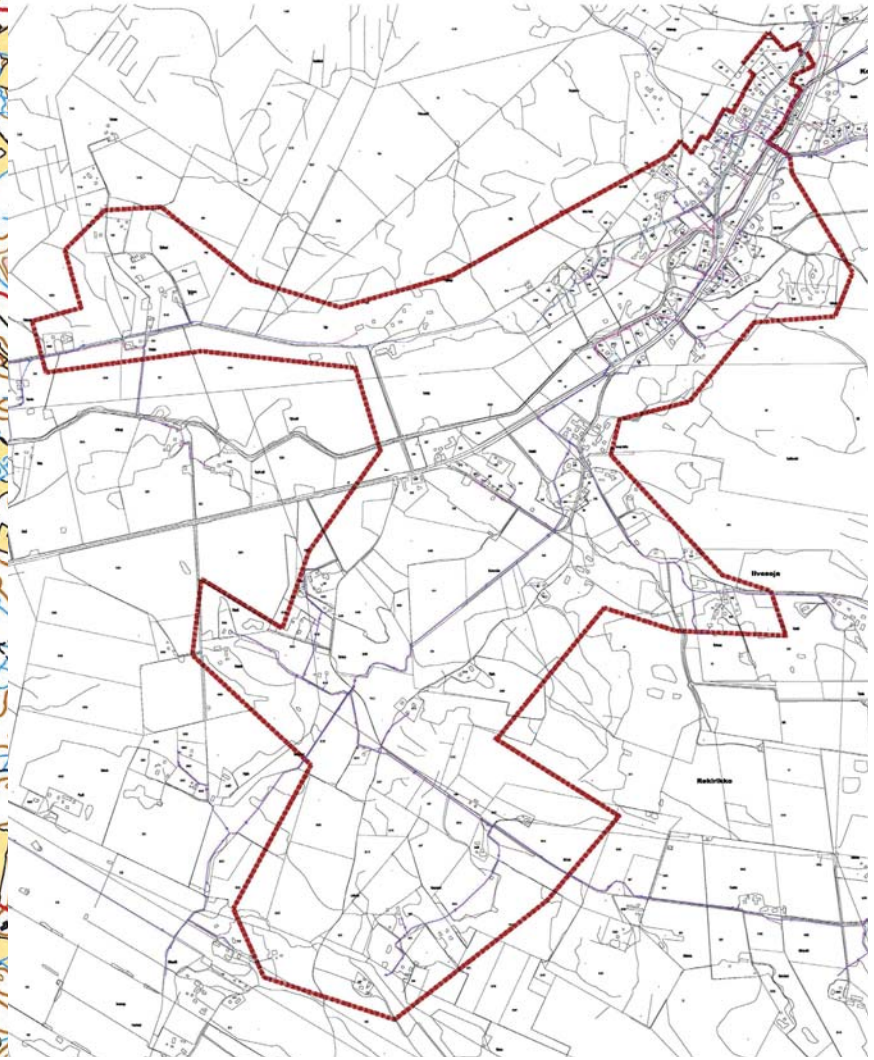

MAISEMASELVITYS

MAISEMAN YLEISPIIRTEET

Koijärven alueella ovat nähtävissä jääkauden jäljet. Jääkauden päättyessä Hämeessä noin kymmenen tuhatta vuotta sitten yli kaksi kilometriä paksu jää suli vedeksi. Koijärven alueella Pirulanvuori-Palanutmäki-Kanervanvuori muodostivat saaren, muutoin alue oli Ancylusjärven vesien peitossa. Vesi huuhtoi ja muokkasi jään alta paljastunutta maata ja kerrosti savea ja muita hienoja maa-aineksia pohjaansa. Sulamisvaihe synnytti reunamuodostumat ja harjut; Kirkkoharju ja Pahurinharju edustavatkin vuosituhansia vanhaa maiseman historiaaa. Harjut ja vesistöt olivat kulkureittejä kivikauden ihmisille. Maiseman kehityshistoria ja maaperän ominaisuudet ovat vaikuttaneet asutuksen sijoittumiseen. Siksi jääkauden jälkeinen maisemahistoria ja varhaisimman asutuksen jälkeinen historia ovat kytköksissä toisiinsa.
Koijärvellä kyläkeskuksen alue on syntynyt jokiuoman kummankin puolen pienipiirteisille moreenikumpareille ja selänteiden alarinteille. Alavat savimaat ovat peltoa.

KALLIOPERÄ

Geologisen tutkimuskeskuksen 1:200 000 kallioperäkartan mukaan Koijärven alue on granodioriittiä, joka on Suomessa yleinen, graniittia jonkin verran tummempi syväkivilaji. Alueen kallioperässä on huomattava siirrosvyöhyke, joka kulkee Koijärven kirkolta Uurasjärvelle. Maisemakuvassa kallioperän siirrokset (ruhjeet) ilmenevät kapeina laaksoina, jokiuomina ja vesistöreitteinä.

MAISEMARAKENNE

Koijärvi sijoittuu maakunnallisessa maisematyyppijaossa Loimijokilaakson viljelymaiseman ja Hämeen järviylängön metsämaiseman vaihettumiskohtaan.

Loimijokilaakson viljelymaiseman laaksomaiselle alueelle on tyypillistä laajat savipohjaiset pellot ja loivasti kumpuilevat pitkät näkymät. Kaakkois-luoteissuuntaiset harjut ja moreeniselänteet tuovat vaihtelua alavaan savikkoalueeseen. Hämeen järviylänkö on metsävaltaista moreeni- ja harjuselännealuetta. Jääkauden jälkeen vedenkoskemattomia alueita on runsaasti. Suurin osa maaperästä on moreenia, ja alueella on suuri määrä geologisesti arvokkaita moreenimuodostumia. Esihistoriallisesta ja historiallisesta asutuksesta on merkkejä enimmäksen pienipiirteisten joki- ja järvireittien tuntumassa sekä moreenimuodostumiin tukeutuvana ns. drumliiniasutuksena.

Koijoen rantojen vanhat pellot muodostavat laajan ja yhtenäisen viljelymaiseman metsä- ja asutussaarekkeineen. Toinen laajempi viljelymaiseman kokonaisuus on Ilvesojan ja Rekirikon suunnassa. Luoteis-kaakko suuntainen Kirkkoharju jatkuu Pahurinharjuna itään päin.

Itäosassa on laaja moreeniselänne metsäalueineen. Asutus on hajautuneempaa kuin kyläkeskuksen alueella. Pirulanvuori-Palanutmäki-Kanervanvuori muodostavat moreeniselänteen alueen länsiosassa. Kyläkeskuksen alue jää kahden moreeniselänteen väliin Koijoen laaksoon, asutuksen sijoittuessa etelärinteeseen sekä metsäsaarekkeille.

Perinteinen kyläasutus on sijoittunut maisemassa luonteviin paikkoihin. Paikan valintaan on vaikuttanut muun muassa maaperä ja käyttötarkoitus: on rakennettu kuivalle ja kantavalle maalle; pienilmastollisesti suotuisille etelä- ja länsirinteille sekä metsäsaarekkeille. Savimaat on puolestaan otettu viljelyyn. Myös uuden asutuksen sijoittelussa voidaan perinteen pohjalta saada aikaan viihtyisää asuinympäristöä.

Näkymä Kojontieltä nuorisoseurantalolle päin. Koijärvellä kyläkeskuksen alue on syntynyt jokiuoman kummankin puolen pienipiirteisille moreenikumpareille ja selänteiden alarinteille.

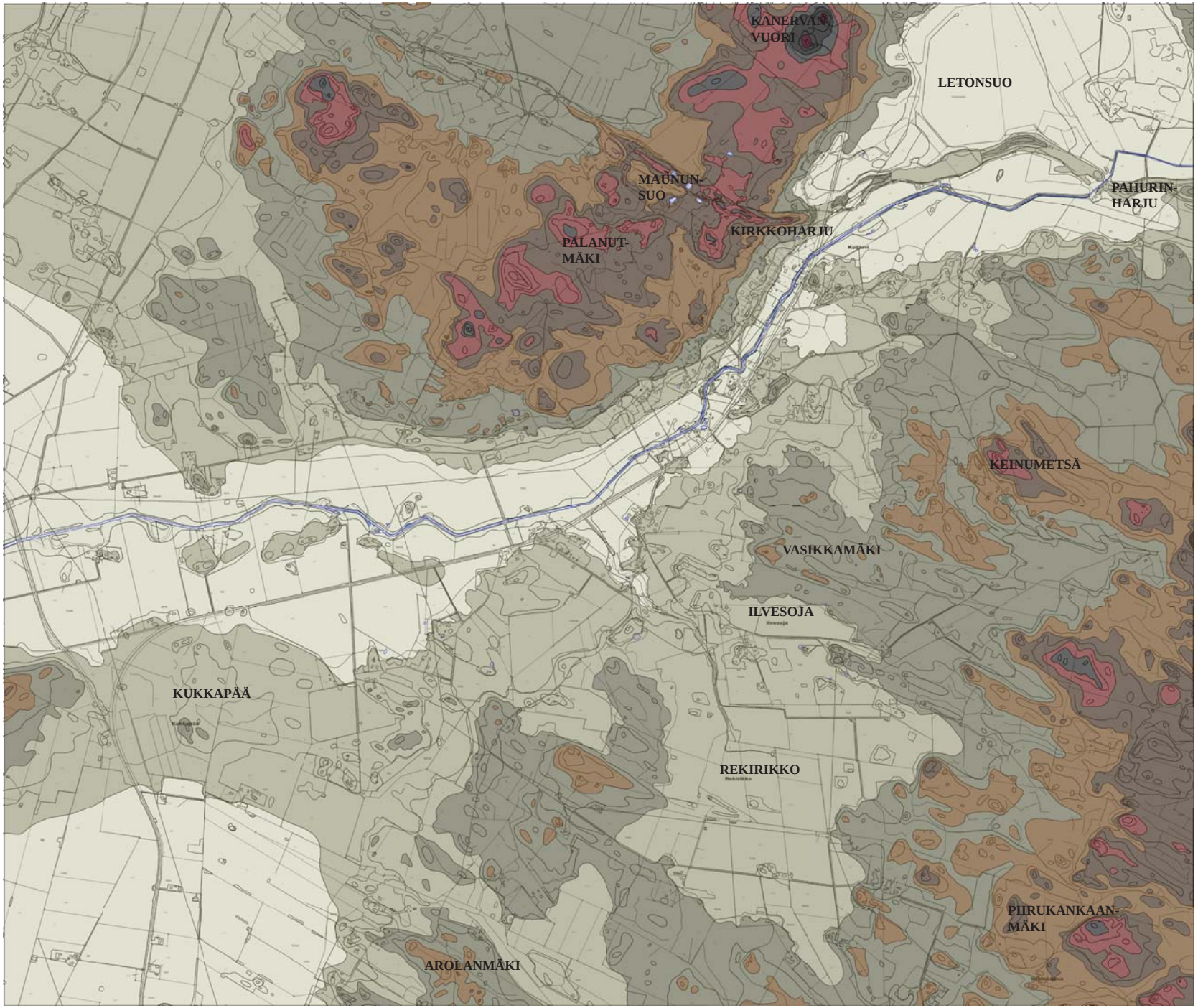

Kartta Koijärven kylän maastonmuodoista, korkeuskäyrät kuvattuna 5 metrin välein. Maastonmuodoista erottuvat jokilaakso, harju (harju erottuu paremmin sivun 8 kartassa) sekä molemmin puolen jokea nousevat selänteet, joista pohjoisen puoleinen kohoaa jyrkemmin. Kartalla on esitetty myös tiestö ja asutus sekä osa paikannimistä. Tarkastelu on tehty osayleiskaava-aluetta laajemmalta alueelta.

KORKEUSSUHTEET

Koijärven alueella rakennukset on pääosin rakennettu 110m-115m korkeuskäyrän tuntumaan. Pellot ovat sijoittuneet 100 m korkeuteen merenpinnasta. Joen pohjoispuolella maaston korkeimmat kohdat ovat Kirkkoharju ja Palanutmäki: 140 m merenpinnasta. Joen eteläpuoli on tasaisempaa, maaston korkeimpia kohtia ovat Arolanmäki alueen eteläosassa sekä Keinumetsä ja Vasikkamäki pohjoisempana. Joenuoma on korkeuskäyrän 97.5 m (mpy) alapuolella. Peltoalueilta maaston korkeimmille kohdille tulee korkeuseroa noin 40 metriä.

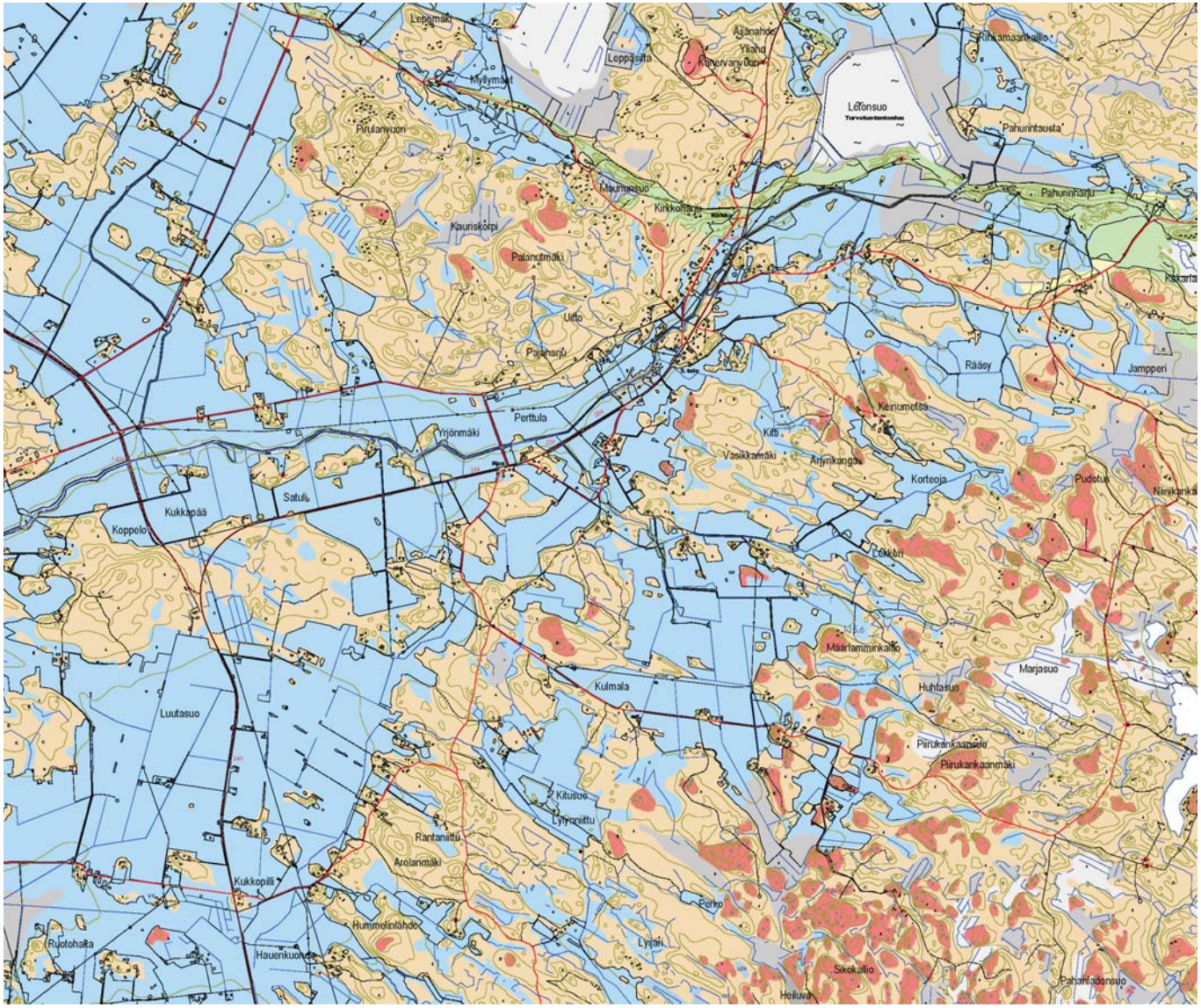

© Geologian tutkimuskeskus 2011; Pohjakartta © Maanmittauslaitos lupa nro 13/MML/11.

Maaperäkartta
Punainen: kalliomaa, kalliopaljastumat,
Vaaleanruskea: moreeni,
Vihreät: karkearakeiset kerrostumat; karkea hieta, hiekka ja sora
Sininen: savi,
Harmaat: turve

GTK:n kartalla harju erottuu maaperänsä perusteella selännealueesta.

MAAPERÄ

Geologisen tutkimuskeskuksen maaperäkartan mukaan suunnittelualue on suurimmaksi osaksi moreenia ja savea. Kylän pohjoispuolella on Kirkkoharju, joka jatkuu Pahurinharjuna itään ja on osa osa harjuketjua, joka ulottuu Hattulan Suojärvelle asti. Kirkkoharju on melko jyrkkäreunainen ja kohoaa noin 40 m ympäristöään korkeammalle.

Asutus on pääosin sijoittunut laajojen moreeniselänteiden etelä- ja länsireunoille sekä erityisesti kyläkeskuksen alueella myös reunamoreenimuodostumiin. Reunamoreeni on aikoinaan syntynyt mannerjäätiköltä valuneesta moreeniaineksesta jäätikön reunan eteen. Muodostumat ovat Hämeen ylänköseudun maisemalle ominaisia. Geologian tutkimuskeskuksen vanhalla maaperäkartalla nämä reunamoreenimuodostumat näkyvät kirjainyhdistelmällä MrM, uudistettuun karttaan niitä ei ole enää erikseen merkitty.

Moreenista pääosa on hiekkamoreenia (Mr). Hiekkamoreeni sisältää yli 50 % yli 0,2 mm:n läpimittaista ainesta ja enintään 5 % savesta (raekoko alle 0,002 mm). Moreeniselänteillä on korkeimmissa kohdissa kalliopaljastumia ja alavimmissa kohdissa pieniä painanteita, joiden maaperä on savea.

Alavimmat alueet ovat savea ja pääosa niistä on peltoina. Koijärvelläkin osa peltoalueista on ollut viljelyssä jo satoja vuosia. Saven pehmeän kerroksen paksuus vaihtelee alueittain.

Eloperäisiä kerrostumia on Koijoen varrella kyläkeskuksen alueella, joen eteläpuolella Rekirikossa Takalan ja Mäntymäen välillä sekä Viisurin risteyksen eteläpuolella. Palaneenmäen päällä on Kauriskorpi ja harjun eteläpuolella harjuun liittyen Maununsuo. Kaava-alueen ulkopuolelle jäävät pohjoisessa Letonsuo ja Ylisuo.

Maaperä on vaikuttanut asutuksen sijoittumiseen. Viljavat savimaat on otettu viljelyyn eikä niitä ole tuhlattu rakentamiseen. Asutus on sijoittunut kuiville ja kantaville sekä pienilmastonsa puolesta suotuisille moreenirinteille ja metsäsaarekkeisiin. Ylempi kuva Ilvesojantieltä etelään, kuva alla Ilvesojantieltä pohjoiseen.

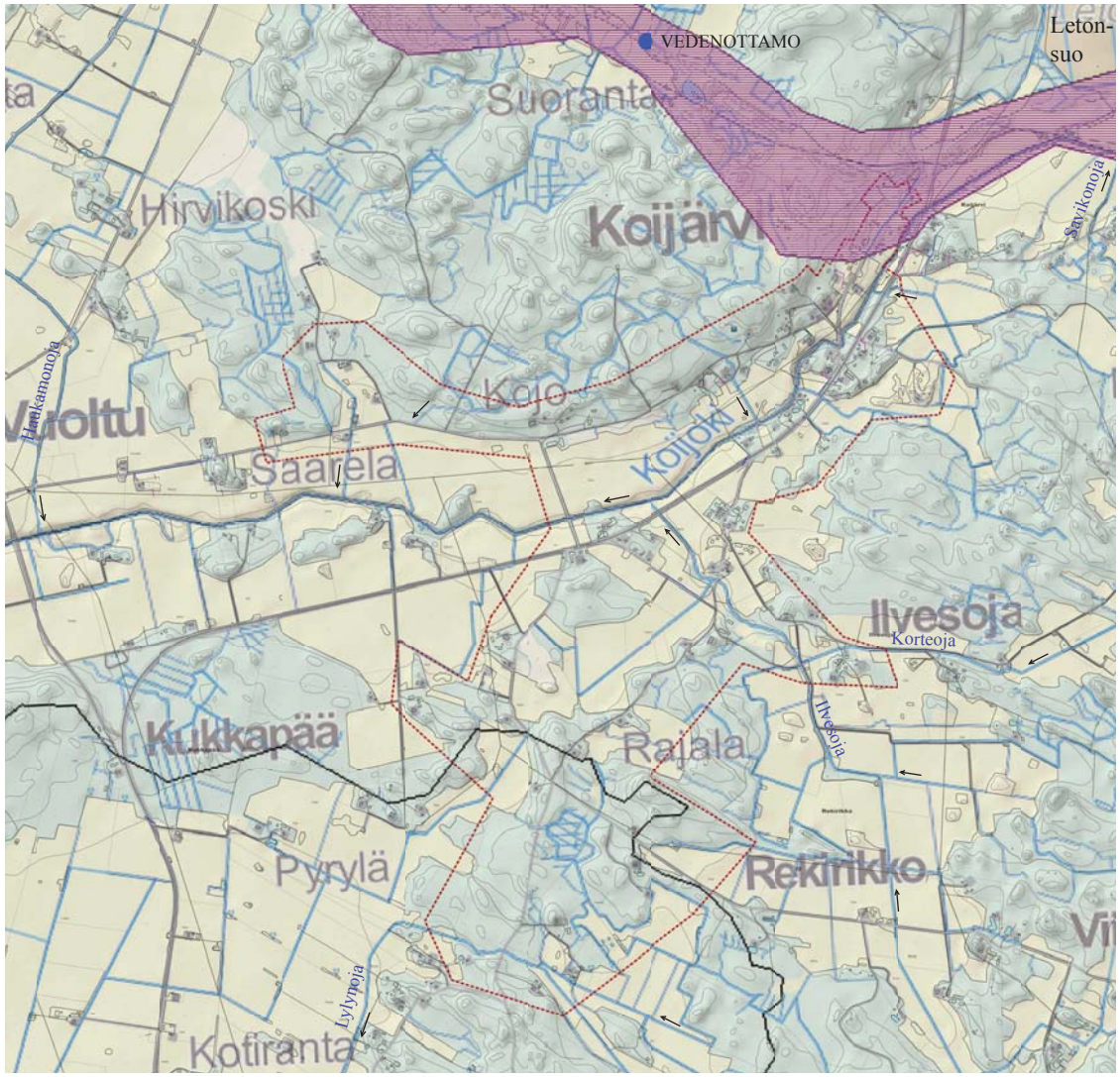

pohjakartta: Paikkatietoikkuna, 9.10.2015

POHJAVESI

Pieni osa kaavoitettavasta alueesta sijoittuu pohjavesialueelle. Alue on jo tiiviisti rakennettua eikä rakennettavaksi tutkittavaa aluetta ole laajennettu pohjavesialueella. Kartalla pohjavesialue violetin värisenä alueena, punaisella viivalla kaava-alueen rajaus. Pohjavesialue jakautuu useampaan pohjaveden valuma-alueeseen. Pohjavesialueen länsipäässä sijaitsee Koijärven vedenottamo, jonka käyttö on vähäistä ja vesi on rautapitoista. Maankäytön ratkaisujen tulee olla pohjavesialueilla pohjaveden suojelun huomioon ottavaa: alueelle ei saa sijoittaa vettä likaavia toimintoja. Pintavedet, Koijoki ja siihen laskevat ojat sekä pienet lammet ja Lylynoja ja siihen laskevat ojat näkyvät vaaleansinisellä.

VESISTÖT

Koijärven kylän läpi virtavaa Koijoki kuuluu Kokemäenjoen vesistön Loimijoen valuma-alueeseen ja se on Loimijoen sivujoista pisin. Joki saa alkunsa kolmesta sivuojasta. Pohjoisin näistä alkaa Koijärvestä sekä vesijättömaista alkavasta Haisuojasta. Itäisin oja on Kilunoja, joka alkaa Pursusta ja Paattilammesta ja eteläisin Valijärvestä alkava Mustanoja. Koijoki on 70 kilometriä pitkä.

Ennen joki virtasi vuolaasti peltojen halki ja keväisin jäiden lähdön aikaan rantaniityt tulvivat. Joessa oli koski, joka tarjosi olosuhteet myllylle ja sahalle. Koijokeen virtaa Koijärven kylällä Ilvesoja, Korteoja, Savikonoja, Letonoja ja pienempiä nimeämättömiä ojia sekä Hankamonoja Vuollun suunnalla. Lylynoja laskee etelämmäksi Jänhijokeen.

Suuri muutos maisemassa tapahtui 1950-luvulla kun Koijoen lukuisat mutkat suoristettiin ja joki perattiin. Sittemmin joki on kuivunut puroksi entisestään ja pudotusta on vähän perkauksen jälkeen. Aiempi identiteetti joenrantakylänä on jouduttu unohtamaan, ja sen mukana on purettu myös joenrannan saunat. Paluuta entisenlaiseen joen virkistyskäyttöön tuskin on, sillä joen alkupisteessä on Koijärvi, historiallinen osa suomalaista luonnonsuojelua. Silti voisi harkita, voiko joen mutkia joiltakin osin palauttaa. Pienet lammet lähellä jokivartta osoittavat paikat maisemassa, jossa joki on aikaisemmin mutkitellut ennen mutkien suoristamista. Osa näistä lammista on pihapiireissä.

Itään päin mentäessä on paljon pienehköjä järviä metsäisellä selännealueella. Näistä Valijärvi kuuluu Koijoen valuma-alueeseen. Rekirikolla päin on muutamia pieniä suolampia. Suot ovat alueella pääosin ojitettuja ja pelloiksi raivattuja kuten Luutasuo. Letonsuolla Pahurinharjun pohjoispuolella on turvetuotantoa.

Tunnettuja lähteitä alueella on kaksi: toinen Ilvesojalla, toinen rinteessä Vähä-Pietilän länsipuolella. Näistä kummastakin otetaan juomavettä lähitalouksien käyttöön.

PAIKALLISILMASTO

Sana Kojo on vanhastaan tarkoittanut kylmän aluetta, paikkaa josta kylmä usva nousee. Aiemmin tehdyn ”Rantaraitilta Kirkkotielle”- selvityksen mukaan moni kyläläinen sanookin, että keväällä lumet sulavat heillä viimeisenä ja jos säätiedotuksessa arvellaan seudulla olevan hallanvaara, Kojolla voi hallasta olla aivan varma. Tämä johtunee vesiperäisestä suoalueesta.

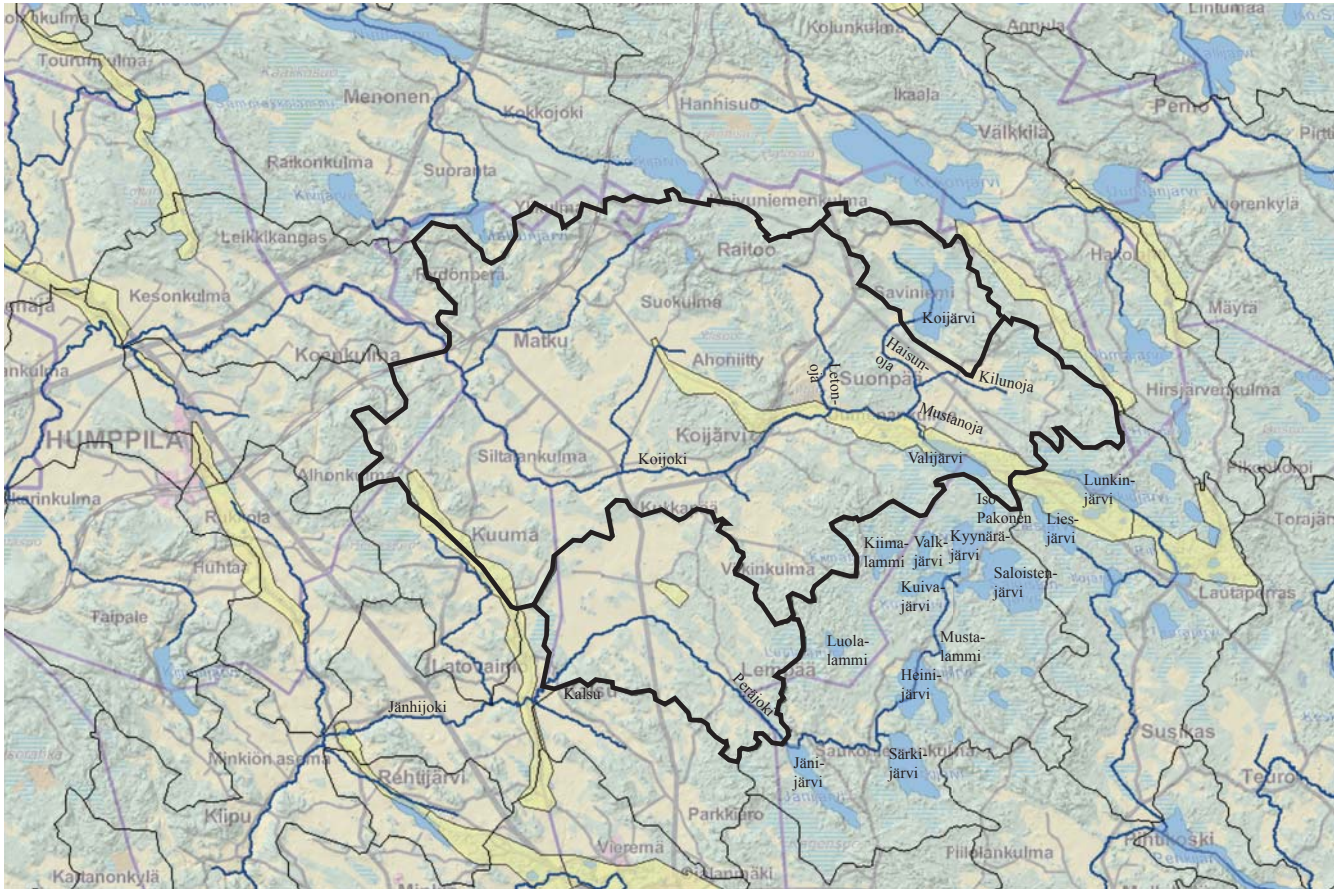

Koijärven alueen valuma-alueet. Vedenjakajat osoitettuna mustilla viivoilla kaava-aluetta koskevat valuma-alueet. Pohjavesialueet näkyvät keltaisella ja pintavedet sinisellä. Koijärvi lähiympäristöineen on esitetty omana erillisenä valuma-alueenaan. Koijärvi on yksi Koijoen alkulähteistä. Kaava-alueen lounaisosa (Kirkkotien eteläosan ympäristö) on eri valuma-aluetta kuin Koijärven keskustan ja pohjoisemman alueen. Tämän eteläisen alueen vedet laskevat Tammelan Jänijärvestä alkavaan Peräjokeen, joka jatkuu Kalsun jälkeen Jänhijokena. Jänhijoki laskee Loimijokeen vähän Jokioisten keskustan jälkeen. Pohjoisessa pohjavesialue jatkuu harjumuodostelmaa pitkin itään Lautaportaaseen saakka. Eteläisellä valuma-alueella on pieni pohjavesialue, joka jää kaavoitettavan alueen ulkopuolelle.

Alhaalla oikealla on kaksi karttaa kyläkeskuksen alueelta, joita vertailemalla voi nähdä kuinka paljon Koijoen mutkia on suoristettu 1800-luvun lopusta tähän päivään. Ylempi kartta on Senaatinkartta 1884, jossa näkyy että kartanon ja Ilvesojan välissä joki on levinnyt laajemmaksi vesialtaaksi ja joki on koko matkallaan mutkitellut huomattavan paljon nykyistä enemmän. Joen suoristaminen on mahdollistanut aiempien tulvaniittyjen muuttamisen pelloiksi. Voidaan silti kysyä, onko nykyinen tilanne tämän päivän virkistyskäytön, vesiensuojelun ja Koijärven kylän omaleimaisuuden kannalta tarkoituksenmukaista. Löytyykö vielä paikkoja tai alueita joen varrelta, joissa kohdin mutkia olisi edes osittain mahdollista palauttaa?

Koijoki laskee Loimijokeen noin kolme kilometriä ennen Alastaron keskustaa. Kohta on kartalla merkittynä punaisella ympyrällä. (pohjakartta: Paikkatietoikkuna,9.10.2015)

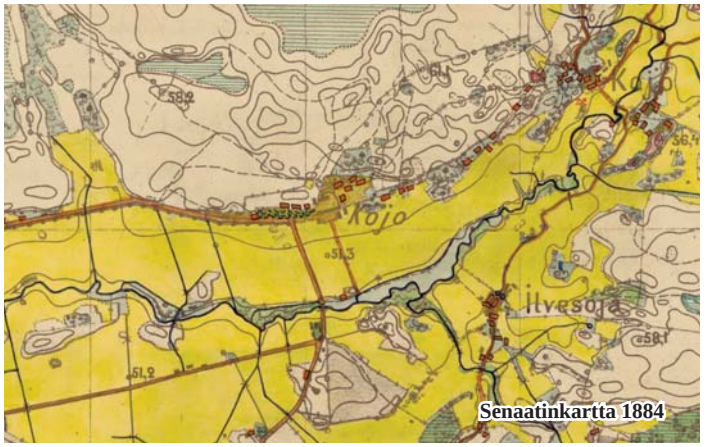

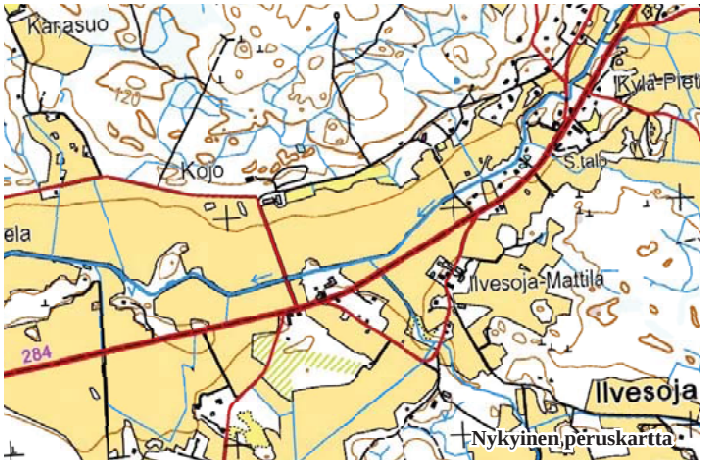

Viistoilmaskuva itään. Kuvassa näkyy hyvin Tammelan ylänkömaiseman järviä ja lammia lähellä horisonttia, joita ovat mm. Valijärvi, Lunkinjärvi, Suopohjanlammi, Kiimalammi, Pikku Kiimalammi, Iso-Pakonen, Pikku-Pakonen, Kyynäräjärvi, Saloistenjärvi ja Valkjkärvi sekä Kuivajärvi. Näistä Valijärvi kuuluu Koijoen valuma-alueeseen. Etualalla erottuu Koijoen uoma.

MAISEMAN HISTORIAA, KYLÄMAISEMA JA VILJELYMAISEMA

Ensimmäiset ihmiset asuttivat Hämettä jo muutaman sadan vuoden kuluttua jääkauden päättymisestä, noin kymmenen tuhatta vuotta sitten. Häme oli tuolloin Itämerta edeltäneiden muinaismerien rannikkoa. Tämän ajan muinaisjäännöksiä, enimmäkseen asuinpaikkoja, on löydetty yksi Vuollussa, Koijärven kylästä noin viisi kilometriä länteen päin. Museoviraston rekisteriportaaliin on merkitty irtolöytönä Iso-Pietilän talosta saatu tasataltta, jonka löytöpaikka on tuntematon (vuosi 1900 on löydön diariointivuosi: Museoviraston muinaisjäännösrekisteri, 1000005590). Köllinojan pellosta löydetty kivikauden aikainen kivikirves (löytöpaikka on kaava-alueen ulkopuolella).

Kojon nimi mainitaan asiakirjoissa ensimmäisen kerran 1506 Kalvolassa pidetyillä käräjillä. Silloisissa kauppakirjoissa sovittiin Koijoen niittyjen omistuksesta.
Koijärven kylä mainitaan maakirjassa vuonna 1670, jolloin siellä oli kaksi torppaa. Asukkaita on todennäköisesti ollut aiemminkin ja niittyjä käyttivät Tammelan muut kylät, esim. teurolaiset. Uusia torppareita tuli 1600-luvun lopulla. Talolliset saivat kiinnekirjat Iso-Pietilän ja Vähä-Pietilän taloihin 1722; talot oli jouduttu jättämään isonvihan vuoksi väliaikaisesti autioiksi. Harjulan tila on ollut Vähä-Pietilän suvun hallussa vuodesta 1651. Koijärven kylän talojen jatkuva historia alkaa varsinaisesti 1730-luvulla.
1700-luvun loppupuolella valtiovalta kiinnitti huomiota Koijoen seutujen uudisasutukseen. Tarkastuksia pidettiin ja kylän maita kartoitettiin. 1771 on laadittu pelto- ja niittykarttoja, joista sivulla 14 Kansallisarkiston versio. Hämeen maanmittausarkistosta löytyy myös lähes vastaavat kartat (kolmiosaisena). Vanhimmat kartalla esitetyt pellot ovat sijainneet joen pohjoispuolella nykyisen kyläkeskuksen ympärillä. Niittyalue on kuvattu kahden puolin Koijokea ja ylemmän niityn nimeksi on kirjoitettu Pahurin niitty. Niityn lähellä on ”Letton suo” ja joessa niityn lähistöllä mylly. Niityn pohjoisreunasta alkoivat

1771 on laadittu pelto- ja niitykarttoja (verotuskarttoja), joista tässä yksi osa kolmiosaisesta kartasta. Tässä Hämeen maakunta-arkiston kartassa peltoala on aavistuksen pienempi kuin Kansallisarkiston kartassa- eli maakunta-arkiston kartta on todennäköisesti hieman aikaisemmin tehty (tai mitattu). Talojen paikat on merkitty karttaan. Seuraavalla sivulla Kansallisarkiston pelto-ja niittykartta, joka on esitystekniikaltaan parempi, myös vuodelta 1771.

Iso-Pietilän ja Vähä-Pietilän talojen peltomaat. Joen eteläpuolella oli sotamiehen torppa ja mäkitupalaisten asuntoja. Koijokea yläjuoksulle päin on merkattu kruunun niitty (krono ängen här emot). Joen etelärannalla olleista niityistä suurimmat olivat Perki ja Purasto. Niityille on piirretty myös ladot.
Maanomistukseen liittyvien kiistojen vuoksi vuonna 1785 tulevat Kojon kartanon maat joutuivat rälssinä eversti, vapaaherra B. J. Hastfehrille. Näin sai alkunsa Kojon kartano. Kojon rälssimaalle oli kuitenkin uudisasukkailla oikeus perustaa uudisasutuksia. Uudisasukkaita vuodelta 1778 olivat Ilvesojan Mattila ja Ilvesojan Heikkilä. Hieman myöhempiä uudisasukkaita 1700-luvun lopulta olivat Ahoniityn Mäkelä ja Mikkola, Savikonoja (Tuomola), Hirvikoski ja kaksi Koijärven torpparia, joista toinen perusti Hyssärin. Kuninkaankartassa 1700-luvun lopulla on nähtävissä, että peltoalueet ovat laajentuneet myös joen eteläpuolelle. Uudisasukkaat raivasivat lisää maata ja syntyi uusia torppia. Enok Furuhjelm oli kartanon omistajana vuodesta 1796 yli kolmenkymmenen vuoden ajan. Tuona aikana ”kuokittiin rinnepeltoja joen molemmin puolin” (Kylähullu nro 4:12). Vaaleanvihreällä on esitetty niittyalueet joen kummankin puolen. Kyläalueen kohdalle on merkattu ”Kojo hem”. Kuninkaankartassa on hahmotettavissa tienlinjauksia, jotka ovat samoina nykyäänkin. Kojon kyläläisten kirkkotie kulki Ilvesojalta metsien halki Tammelan kirkonkylälle. Tien nimi on vieläkin Kojon kirkkotie. Aikaisemmin sen linjaus joen pohjoispuolella on seuraillut metsänreunaa. Mäet ovat olleet metsäalueita. Suot ovat myös kuvattuna kartalla.

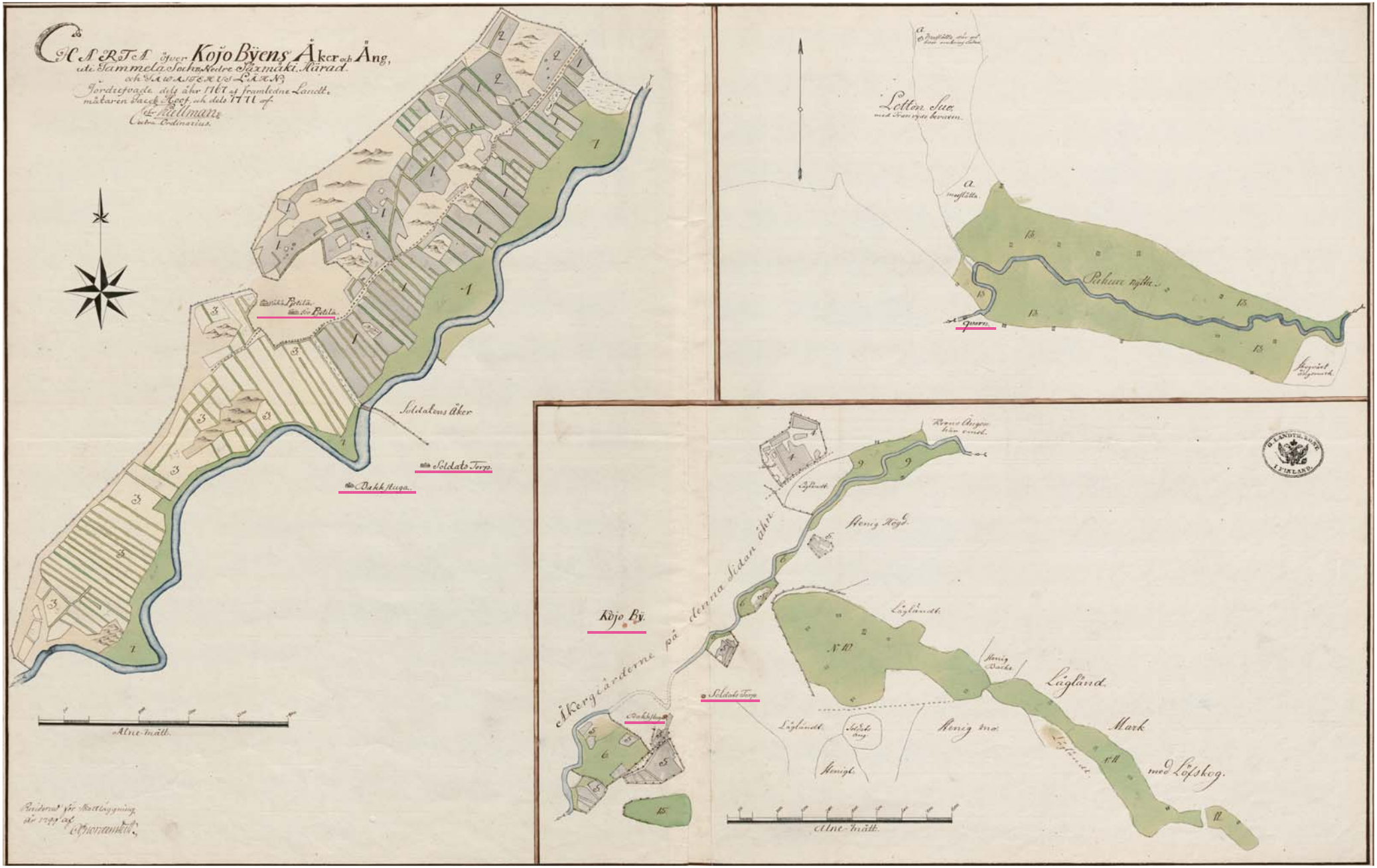

Pelto- ja niittykartta 1771, Kansallisarkisto. Katso sivun 13 teksti liittyen karttaan. Talojen paikat on merkitty karttaan myös teksteinä: Vähä-Pietilä ja Iso-Pietilä. Toisessa kartan osassa ne on merkitty karttaan tekstillä Kojo by. Soldats torp (sotilaan torppa) ja Bakkstuga (mäkitupa) on myös esitetty kartalla. Pahurin niityn alapuolelle on merkitty qvarn (mylly). Tässä kaikki edellä mainitut on alleviivattu punaisella jotta ne olisi kartalta helpompi löytää. Sivulla 17 on kartan pelto- ja niittyalueet sekä asutus piirrettynä nykyiselle peruskartalle.

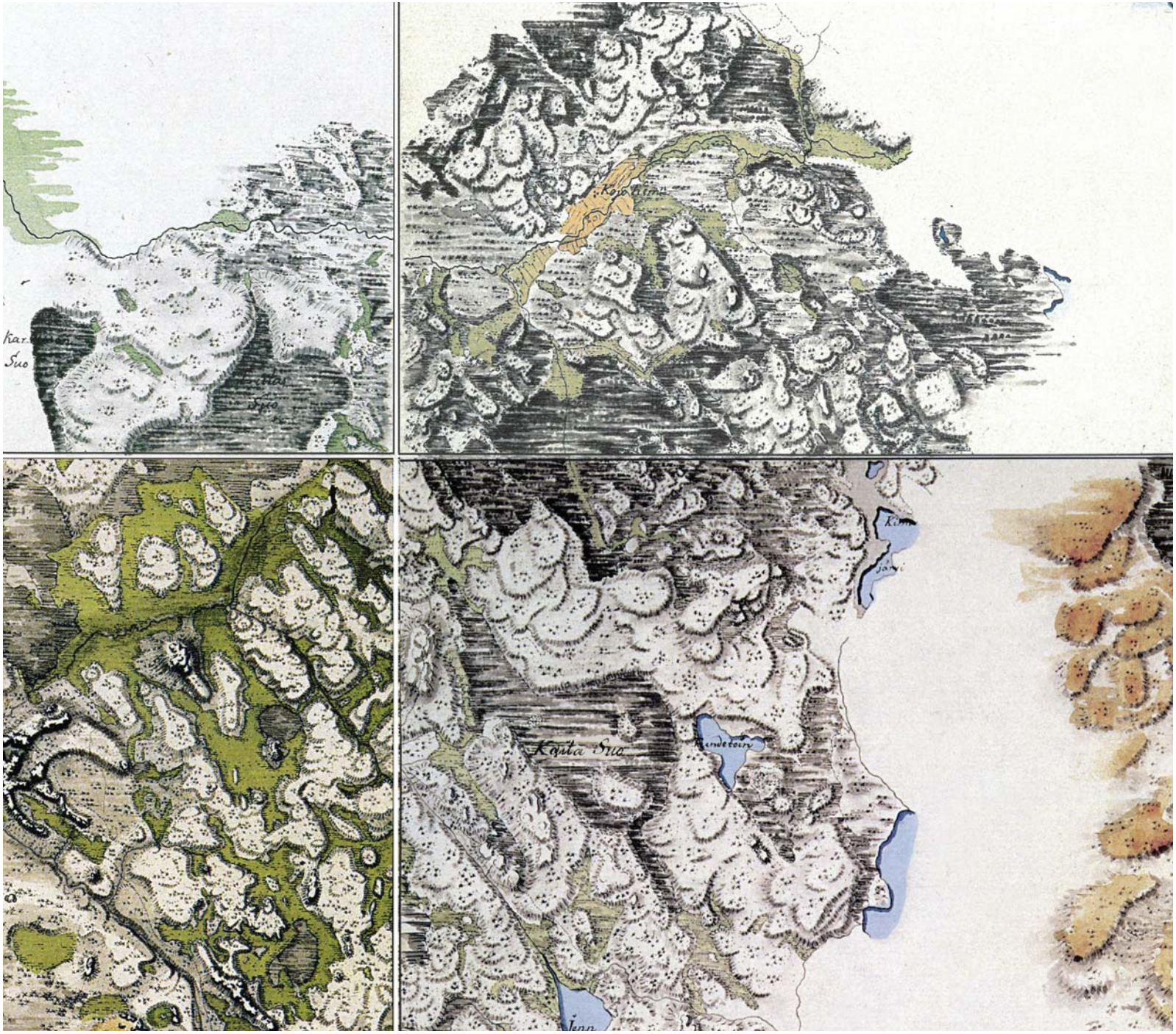

Kuninkaankartta 1700-luvun lopulta *(Kuninkaan kartasto Etelä-Suomesta 1776−1805. Toim. Erkki-Sakari Harju). Kartalla ovat nähtävissä pelto- ja niittyalueet, asutus, metsät ja suot. Niittyalueet ovat olleet tuohon aikaan hyvin laajoja. Luutasuo ja Rekirikon suunnalla ollut toinen iso suoalue ovat nykyisin peltoa. Vanha tiestö, jonka linjaukset ovat osittain säilyneet ja hahmotettavissa vielä tänäkin päivänä. Kojon kyläläisten kirkkotie kulki metsien halki Tammelan kirkonkylälle asti. Tien nimi on yhä Kojon kirkkotie. Myös Rekirikontien pohjoisosa nykyisen kaupan tuntumasta etelään Kojon kirkkotien risteykseen asti näyttäisi olleen jo 1700-luvun lopulla olemassa. Valkoinen kartan pohjoisosassa on kartoittamatonta aluetta, joka on kuninkaankartan kuvauksen mukaan ”mäkistä, vuoristoista, suoperäistä ja hevosella lähes kulkukelvotonta” eikä alueen läpi johda minkäänlaista tietä.*

Kuninkaankartasto on laadittu aikavälillä 1776 - 1805. Kartoitustyö on edennyt siten, että Koijärvi (silloin Tammelaa) on kartoitettu 1784 eli 13 vuotta pelto- ja niittykartan 1771 laatimisen jälkeen. Mittakaava ja käyttötarkoitus ovat vaikuttaneet kartan tarkkuuteen, vuoden 1771 kartta on siksi joiltakin osin kuninkaankarttaa tarkemmin laadittu.

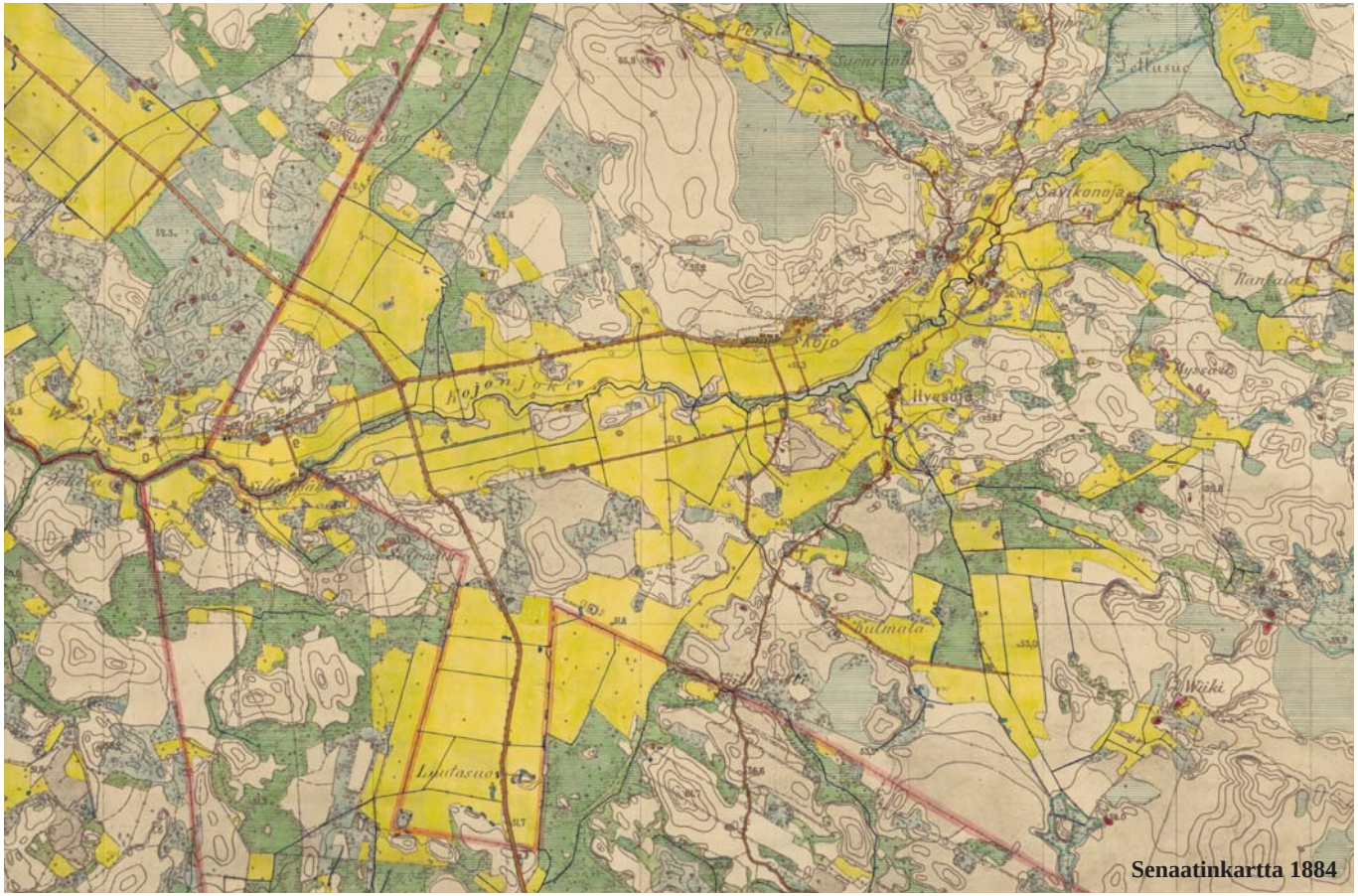

Senaatinkartta 1884

1800-luvun loppupuoleen mennessä viljelyyn on otettu laaja ala Koijoen molemmin puolin. Peltoaukea ulottuu Kirkkoharjulta Vuolteen kartanolle asti. Aukealla on muutamia pienehköjä mäkiä, joissa osassa on asutusta. Myös hankalammin viljeltävät maat on muokattu pelloiksi. Laajimman peltoaukean lisäksi yhtenäisiä peltoalueita on alueen eteläosassa Luutasuon ympärillä, Rekirikossa ja Savikonojalla heti Pahurinharjun eteläpuolella. Näiden peltoalueiden reunamilta alkavat laajemmat niittyalueet. Koijoen varrella on kapehko niittyalue, mutta osittain peltoalue ulottuu aivan jokirantaan saakka. Vanhimmat pellot ovat olleet viljeltyinä vähintään 250 vuotta ja kauemminkin; Kojon kartanosta on ensimmäinen maininta jo 1500-luvulta.

A. W. Wahren osti Wiksbergin kartanon 1852 ja samalla siirtyi hänen omistukseensa myös Wiksbergin kartanon ulkotilana Kojon kartano. Wahren halusi kulkea kehityksen etunenässä myös maanviljelyssä; lukuisilla ulkomaanmatkoillaan hänellä oli mahdollisuus omaksua uusia aatteita, keksintöjä ja tekniikoita.Wahrenin aikana Kojon kartanon ja siihen kuuluvien tilojen peltoja raivattiin ja syntyi lähes nykyisen suuruinen laaja viljelyaukea. Wahrenin laitatti myös puutarhan ja puiston kartanolle. Kartanon alustalaisia varten perustettiin oma kauppaliike. Senaatinkartalla on nähtävissä kartanolta kaupalle johtanut koivukuja. Kartanossa oli meijeri, höyrysaha ja -mylly. Kartanon vastakkaiselle rannalle tien viereen rakennettiin puusepän verstas, josta kehittyi sittemmin huonekalutehdas ja sen yhteyteen laatikkotehdas. Kojon kartanosta oli kehittynyt oma, pieni yhdyskuntansa, jossa asui kymmeniä eri ammattikuntia edustavia työntekijöitä.

Forssa-Matku maantie rakennettiin Wahrenin suunnitelmien mukaan ja hänen kustannuksellaan pian Turku-Tampere rautatien valmistumisen 1876 jälkeen. Rautatieasema tuli Matkuun, vaikka Wahren olisi halunnut sen Forssaan parinkymmenen kilometrin päähän lähelle puuvillatehtaita. Tie yhdisti Wahrenin tehtaat ja suuret maatilat rautatiehen, joten hän suoritti myös suopohjaisen tien kunnossapidon kulut. Kojon kartanosta lähti maailmalle muun muassa huonekaluverstaan tuotteita ja voita. Matkun asemanseutu kasvoi. Kojon kirkkotie alkoi menettää merkitystään uuden maantien myötä.

Koijoen uoma on 1800-luvun lopun tilanteesta muuttunut huomattavasti. Koijoessa oli monia koskia ja myllyjä, mutta mutkitteleva joenuoma on nykyisin perattu ja muokattu suoraksi (vertaa pienet kartat sivulla 11).

Senaatinkartasta on nähtävissä, että vanha asutus on sijoittunut ilmastollisesti parhaimmille paikoille jokea kohti viettävän moreenimäen etelärinteelle. Asutus on tukeutunut myös pieniin moreenimäkiin - niissäkin rakennukset tai rakennusryhmät on sijoitettu luontevasti maastonmuotoja ja lämpimiä ilmansuuntia mukaillen. Viljelyyn kelpaava maa on muokattu pelloksi eikä sitä ole “tuhlattu” rakentamiseen. Alavimmat ja kosteimmat maat ovat olleet niittyinä. Senaatinkartassa nähtävissä olevat pellot ovat pysyneet viljeltyinä nykypäivään saakka ja osittain vielä laajentuneet, kun aiemmin niittyinä olleet alueet on muutettu pelloiksi.

Kun peltoja on laajennettu, on entisiä peltoja rajanneista metsistä jäänyt jäljelle saarekkeita, jotka kertovat vanhoista pellon rajoista.

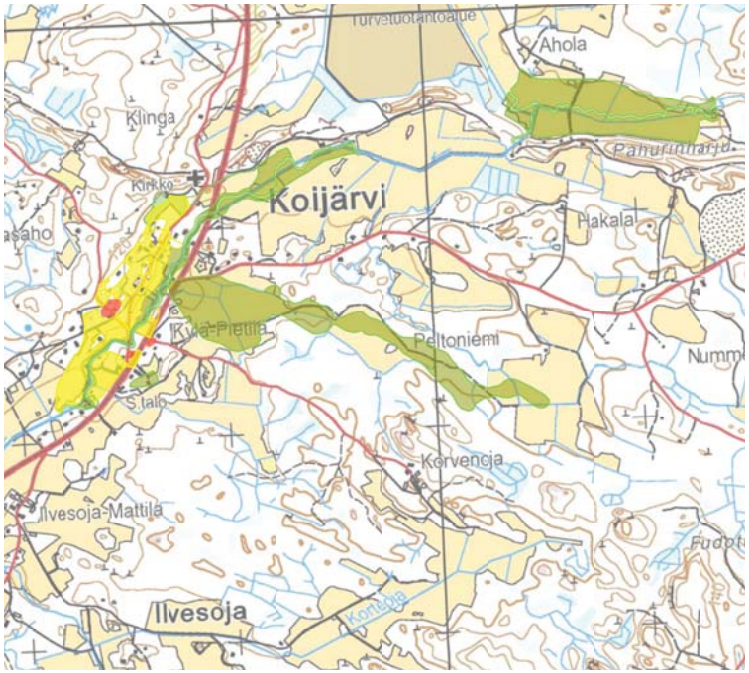

Pelto- ja niittykartta 1771 piirrettynä nykyisen peruskartan päälle (ylh. vas.). Pellot esitetty keltaisella ja niityt vihreällä, asutus oranssilla. Joen pohjoispuolella nykyisen kyläkeskuksen ympärillä on sijainnut osa vanhimmista pelloista sekä osa silloisesta asutuksesta: Iso-Pietilä ja Vähä-Pietilä. Joen eteläpuolella on ollut myös pienehkö ala peltoa, josta osa on sotamiehen pelloksi merkittyä sekä edellisen torppa ja mäkitupa tai mäkitupia. Torpan ja mäkituvan (tupien) paikkeilla on nykyisin rakennuskantaa vuosilta 1910-40, mutta voidaan esittää kysymys, ovatko rakennukset tai osa niistä mahdollisesti vanhempaa perua. Peltoja ei välttämättä ole pelto- ja niittykartassa esitetty koko laajuudessaan, koska 13 vuotta myöhemmin tehdyssä kuninkaankartassa on jo piirretty laajat peltoalueet joen eteläpuolelle. Pelto- ja niittykartassa on esitetty niittyalueet Kylä-Pietilästä itään päin Savikonojan varrella, Koijoen varrella pohjoiseen päin mentäessä sekä Pahurin niitty Pahurinharjun pohjoispuolella. Joen uoma on ollut erilainen kuin nykyisin, siksi myös niittyalueet ovat osittain sijainneet siinä missä nyt on joki.

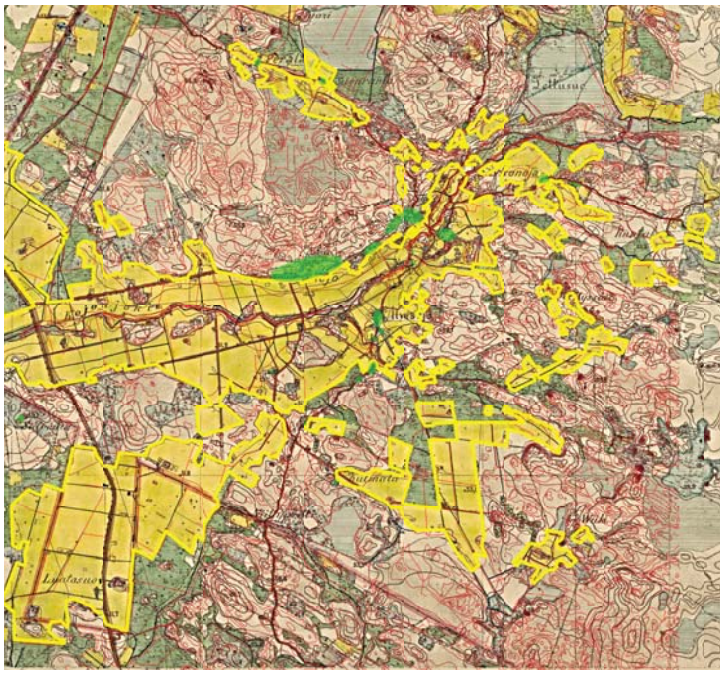

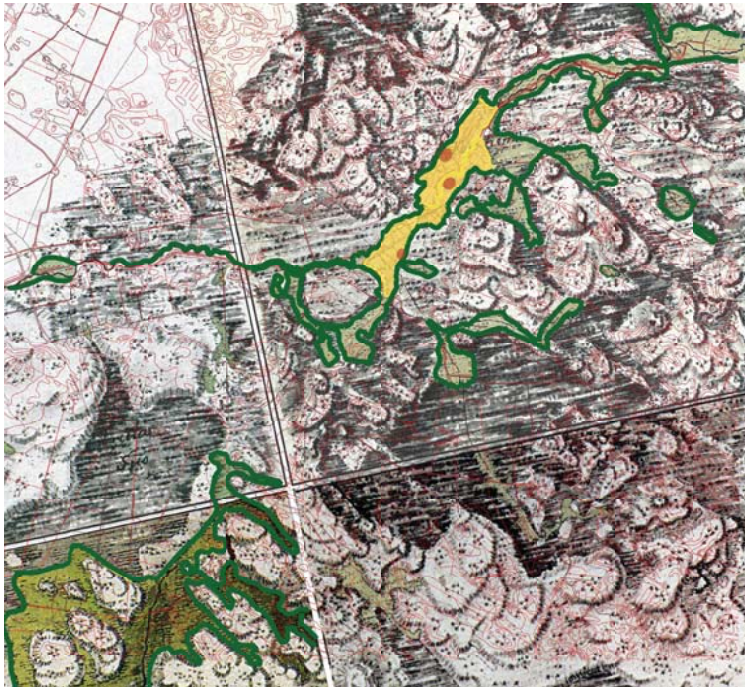

Kuninkaankartta, laadittu vuonna 1784, asetettuna nykykartan kanssa päällekkäin (alh. vas.). Kartalla on keltaisella korostettuna pellot, tummanvihreällä viivalla metsänreunat ja oranssilla 1700-luvun lopun asutus. Viljelyssä oli jo peltoja Koijoen kummankin puolin ja niittyalueet (vaaleanvihreällä) olivat laajoja. Nykyinen kartanon alue lähimpine peltoineen oli vielä metsää. Metsänraja on säilynyt joen pohjoispuolella kylän kohdalla likimain samalla kohdin kuin nykyäänkin, avoin peltoalue alkoi vähän koululta pohjoiseen ja ulottui harjulle asti. Joen eteläpuolella viljellyn alueen raja ulottui suunnilleen nykyisen Kylä-Pietilän kohdalta Ilvesojan Mattilasta ja Heikkilästä hieman etelämmäs. Niityt keskittyivät jokirantaan ja ojien varsiin tehden muutoin metsäisestä maisemasta näiltä osin avoimen.

Senaatinkartta 1884 (ylh. oik.) asetettuna nykyisen pohjakartan kanssa päällekkäin (punaisella nykyinen kartta), 1800-luvun lopun pellot keltaisella ja asutus kirkkaanvihreällä korostettuna. Niittyalueet on piirretty vaaleanvihreänä.

Sadan vuoden takaiseen tilanteeseen verrattuna viljelyyn otettu peltoala on kasvanut vastaamaan lähes nykypäivän viljelyalaa - pellot ja niitä täydentävät niittyalueet ovat muodostaneet nykyisen kaltaisen avoimen viljelyaukean jo vähintään 130 vuoden ajan. Entisiä niittyalueita on ajan kuluessa muokattu pelloiksi. Metsät peittävät yhä suuren osan alueesta ja metsänrajat ovat likimain niillä kohdin kuin nykyäänkin. Joen mutkittelevuus on vielä hyvin nähtävissä. Nykyiset lammikot joen lähistöllä ovat muistoina maisemassa Koijoen mutkista ennen joen perkausta ja suoristamista.

Kojon kartano on tullut avoimeen maisemaan. Joen pohjoispuolella uutta asutusta on tullut rinteen suuntaisesti vanhimman asutuksen viereen sen länsipuolelle. Joen eteläpuolella uutta asutusta on tullut Kojon kirkkotien varteen.

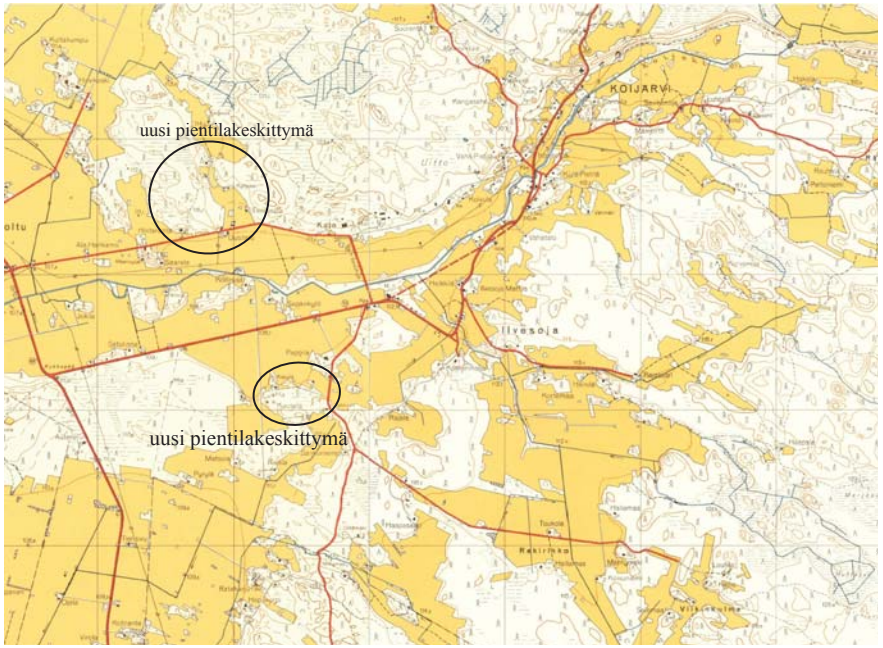

Pohjakartat © Maanmittauslaitos

Peruskartta (ylh. vas), tehty vuoden 1956 kuvausten perusteella. Vertaamalla karttaa senaatinkarttaan näkee viljelyalan laajentumisen. Jälleenrakennuskaudella muodostettiin uusia pientiloja, Koijärven kaava-alueella pientiloja tuli erityisesti luoteisosaan ja länsiosaan, pappilan taakse. Koijärvi oli kunta 1923-1969. Tällä ajanjaksolla kylänraitin varteen rakennettiin monia palvelurakennuksia. Peruskarttaan on merkattu rakenteilla oleva tie punaisella katkoviivalla eli nykyinen Koijärventien linjaus Nuorisoseurantalolta kaupalle. Aiempi tielinjaus koukkasi Ilvesojantietä. Opinpolun sillaksi kutsuttu kevyen liikenteen silta sijaitsee Koijärven koulun ja Ilvesojan kylän välillä. Silta rakennettiin 1953.
Koijoki perattiin 1950-luvulla mikä on myös kartalla nähtävissä.

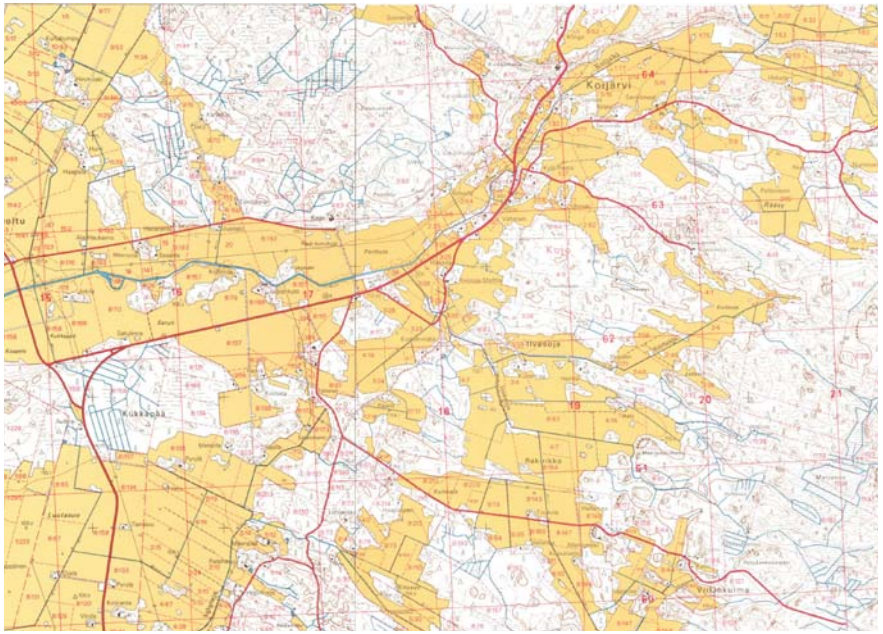

Peruskartta (vas), tehty vuoden 1976 kuvausten perusteella, oikealla nykyinen peruskartta ja ortokuva (ylh oik.). Aiemmin pääväylänä toiminut Kojontie on jäänyt yksityistieksi kun Koijärventietä on jatkettu joen itäpuolelta kulkevaksi. Koijärventie ylittää joen vähän ennen kirkkoa. Iso-Pietilästä Kylä-Pietilään johtava silta on jätetty jo 1976 karttaan merkitsemättä; uuden sillan myötä sen käyttö oli vähentynyt. Vanha silta oli olemassa 1980-luvulle saakka, jolloin se petti. Kukkapään kaarre on korvannut aiemman risteyksen ja ohjaa liikenteen Urjalan suuntaan.

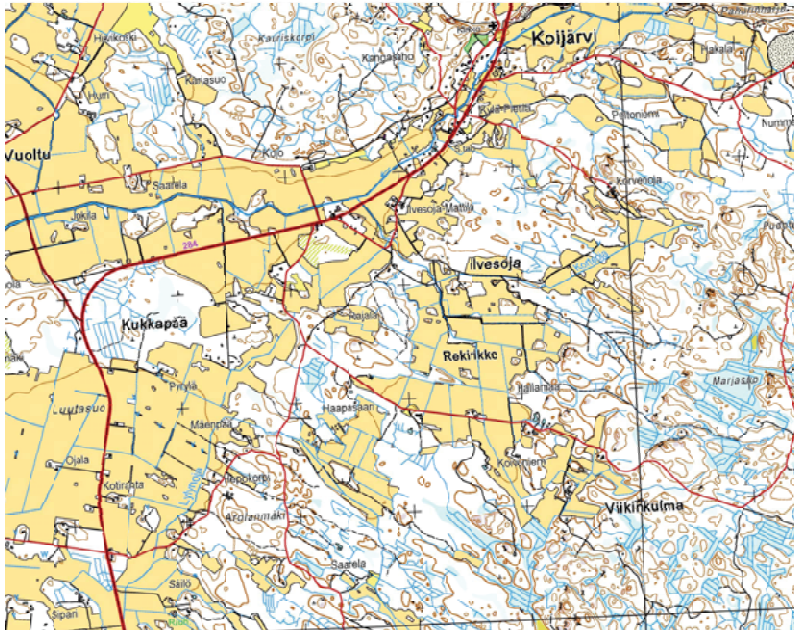

METSÄT

Metsäntutkimuslaitoksen kartta-aineiston 2011 (www.paikkatietoikkuna.fi) mukaan metsätyypit ovat alueella pääasiassa kangasmetsää: lehtomaista kangasta tai tuoretta kangasta. Vallitseva puulaji on lehtomaisilla kankailla useimmiten kuusi, tuoreilla kankailla pääpuulajeja ovat kuusi, mänty tai koivut. Kuivahkoja tai kuivia kankaita, joilla puusto on lähes aina mäntyvaltaista, esiintyy mäkien korkeimmilla kohdin.

Koijärvellä erityisiä metsiä ovat moreeniselänteiden laajat rinnemetsät joiden merkitys kaukomaisemassa voi olla suuri, harjun alueen metsät, jokirannan metsät (tai metsiköt), tienvarsimetsät ja peltojen metsäsaarekkeet.

PERINNEMAISEMAT

Rekirikontien varrella, entistä pappilaa vastapaata sijaitsee aiemmin yhteislaitumena toiminut niitty (kuva alla). Kasvillisuus on melko rehevää. Kesällä 2015 niittyä laidunsivat hevoset. Kojontien ja joen välissä on niittyalue; alue oli lampaiden laiduntamaa kesällä 2015.
Outi Talvion julkaisussa Kanta-Hämeen perinnemaisemat (2000) on inventoituna Iso-Pietilän pihan luona haka

Metsäsaareke kahden tien välissä, Ilvesojantieltä etelään.

(0,3 ha), jonka laidunnus on loppunut. Edellä luetellut perinnemaisemat on esitetty kartalla sivulla 20.

Perinnemaisemilla tarkoitetaan alkutuotannon tai muiden varhaisten elinkeinojen ja niihin liittyvien toimintojen muovaamia maisematyyppejä. Perinnemaisemat voidaan jakaa perinnebiotooppeihin ja rakennettuihin perinnemaisemiin. Tässä perinnemaisemalla tarkoitetaan perinnebiotooppeja eli niitto- ja laiduntalouden muovaamia luontotyyppejä. Perinnebiotooppeja ovat mm. erilaiset niityt, hakamaat ja metsälaitumet.

Arvokkaimmilla perinnemaisemilla laidunnus tai niitto on jatkunut lähes yhtäjaksoisesti ainakin 50 vuotta ja jatkuu edelleen, joskus perinteinen maankäyttö on saattanut jatkua jopa satoja vuosia. Paikallisesti arvokasta perinnebiotooppia laidunnetaan tai niitetään edelleen, mutta sen käyttö ei ole perinteisen kaltaista (esim. lannoitettu). Jo pitkään laitumina käytetyt entiset pellot voivat olla paikallisesti merkittäviä kohteita, jos niille on kehittynyt kohtalaisen monipuolista niittykasvillisuutta ja niitä laidunnetaan edelleen.

Kuusikkoa Rekirikontien varrelta.

Hakkuuaukean reunaan jätetty kaistale, Rekirikontien varrella, kaupalta etelään.

MAISEMAN ARVOT JA UUDEN ASUTUKSEN SOVITTAMINEN KULTTUURIMAISEMAAN

Maankäyttö- ja rakennuslaki sekä maankäyttö- ja rakennusasetus edellyttävät rakennetun ympäristön ja maiseman huomioon ottamista maankäytön suunnittelussa. Lain avulla pyritään edistämään elinvoimaista ja laadukasta kulttuuriympäristöä.

Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö tarkoittaa kaava-alueella: alueella on vahva paikallinen identiteetti ja se on omaleimainen. Omaleimaisuus on mahdollista säilyttää esimerkiksi siten, että kaavassa huomioidaan rakennusten lisäksi historialliset, avoimina säilytettävät pellot, tärkeät metsänrajat tai asutun saarekkeen reunavyöhykkeet sekä rakennetut alueet. Tärkeätä on myös se, millaisia näkymiä säilytetään tai millaisia jo mahdollisesti umpeenkasvaneita näkymiä avataan uudelleen. Uusi rakentaminen pitää sijoittaa siten, että nämä elementit säilyvät.

Avoimet pellot ovat kulttuurimaiseman ydin. Niiden viljely on tärkein maiseman hoitamisen keino. Kaikkein vanhimmat ja muutoin yhtenäisimmät pellot reunavyöhykkeineen muodostavat maisemassa eheän kokonaisuuden. Näiden arvokkaiden peltojen viljelykäytössä säilyminen on erityisen tärkeää.

Avointa kulttuurimaisemaa kehystävät metsät ovat arvokkaita maisematilan rajoja. Rinteitä peittäessään metsillä on tärkeä rooli maisematilan muodostumisessa. Maisemallisesti tärkeitä alueita ovat myös tienvarsi-, ranta-, harju- ja lakimetsät. Eri alueilla kannattaa ottaa huomioon eri asioita, kuten alueella viihtyvät puulajit ja maiseman ominaismuodot. Mäkien lakiosat tulisi uudistaa jäljelle jäävän puuston suojissa siten, että lakimetsän siluetti eli ääriviivat säilyy eheänä. Reunametsiin kannattaa jättää kaista, joka jätetään käsittelemättä. Puskurina toimiva vyöhyke vaimentaa tuulia ja pienentää mahdollisia myrskytuhoja ja tuulikaatoja. Riistaeläimet viihtyvät myös tällaisissa tiheiköissä.

Avoimen maisematilan sisällä olevat metsäsaarekkeet ovat maisemallisesti arvokkaita. Laakson metsäsaarekkeille sijoittuvat metsät ovat yleensä monipuolisia. Myös kulttuurivaikutus näkyy saarekkeiden lajistossa. Ne ovatkin usein lehtipuuvaltaisia. Pienet reunamuodostumat ovat seudulle tyypillisiä ja niihin perinteinen asutus on tukeutunut maastonmuotoja hienovaraisesti hyväkseen käyttäen. Tätä taitavaa rakentamisen sijoittamisen perinnettä tulisi jatkaa myös tulevaisuudessa.

Koijoki rantoineen ja eri vaiheineen on kylän kannalta tärkeä ja suuri osa paikallishistoriaa. Aikoinaan suoristettu joki poisti tulvat ja paransi viljelyn edellytyksiä, mutta jokirantakylän ominaispiirteet köyhtyivät. Ranta-alue on parhaimmillaan maisemallisesti vaihtelevana; avointa tilaa seuraa tiivis rantametsikkö. Ennen mahdollisia tärkeiden näkymien avaamisia ja pajukoiden raivauksia tulee selvittää ja ottaa huomioon, mitkä ovat paikan mahdolliset luontoarvot.

Maiseman tilallinen ja toiminnallinen rakenne on otettava huomioon rakennettaessa maalaismaisemaan. Maiseman selkeyden kannalta on tärkeää jättää peltoalueet rakentamatta ja sijoittaa rakentaminen harkitusti ympäröivään maisemaan. Perinteisesti arvokkaimpia viljavia peltoja ei tuhlattu rakentamiseen. Rakentaminen sijoittui pelloiksi kelpaamattomiin saarekkeisiin ja selänteiden loiviin rinteisiin, jotka kuivan ja kantavan maaperänsä sekä suotuisan pienilmastonsa vuoksi sopivat hyvin rakentamiselle.

Uusi rakentaminen osoitetaan pääasiassa metsäisille mäkialueille: etelän-, lounaan- ja lännenpuoleiset moreenirinteet ovat suotuisia laajenemisalueita. Yhtenä lähtökohtana on, että uusi asutus on voidaan yhdistää mahdollisimman taloudellisesti nykyiseen vesi- ja viemäriverkostoon.

Uudisrakennus saadaan sopeutumaan maisemaan luontevimmin sijoittamalla se olemassa olevan metsänrajan taakse tai istuttamalla pihapiirin ja maiseman rajapintaan kasvillisuutta.
Eri ikäisille taloille kuuluu usein erilainen piha ja pihapiiri. Rakennusten sijoittelulla on ollut merkittävä vaikutus pihatilojen muodostumiseen. Vanhoilla tonteilla on ollut yleensä useita rakennuksia ja pihapiireistä on syntynyt tilallisesti vaihtelevia. Perinteisesti päärakennus sijoitetaan tontilla tärkeimpään paikkaan. Sen sijoittamisessa tärkeitä tekijöitä ovat pienilmastolliset olosuhteet ja näkymät. Ulkorakennukset muodostavat oman kokonaisuutensa, jolla kehystetään tai korostetaan päärakennusta. Uutta tonttia rakennettaessa on hyvä tarkastella alueelle perinteisiä tapoja muodostaa pihapiirejä.

Kaava-alueelta on laadittu kesän 2015 aikana rakennusinventointi, tekijänä arkkitehti yo Tuija Aaltonen. Inventoini täydentää aiempia alueelta tehtyjä rakennuskannan inventointeja ja tarkastelee lähemmin paikallisesti tärkeimpiä kohteita.

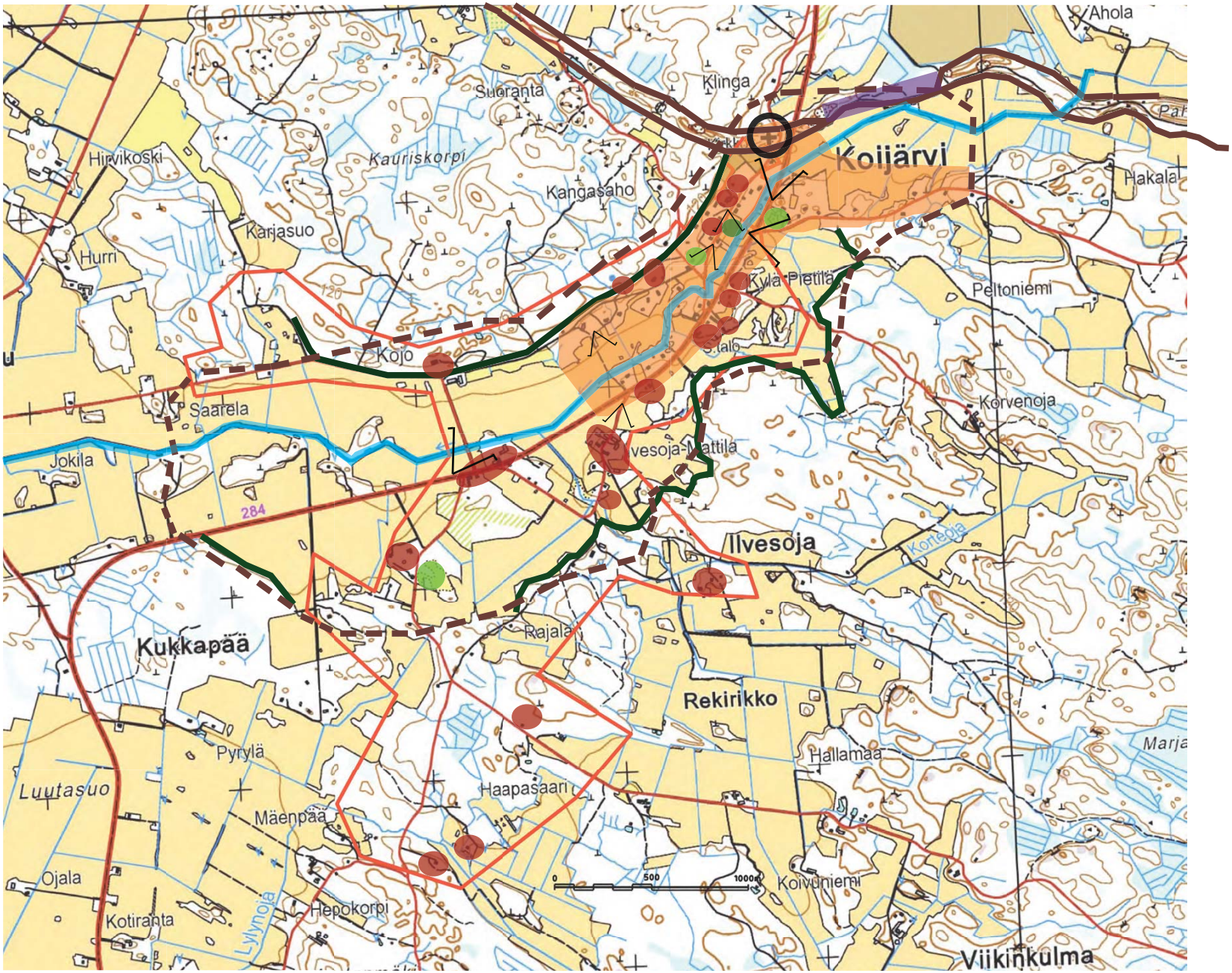

MERKINNÄT

- viljelymaisema
- kaava-alueen raja
- harjualue: luonto- ja maisema-arvoja
- maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö; maisemakuvaltaan yhtenäinen viljelykäytössä säilytettävä pelto, lähde: maakuntakaava
- kyläalue, jolla arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön peruspiirteet säilytetään, lähde: maakuntakaava
- paikallisesti arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä, lähde: Koijärven inventointi 2015
- maisemallinen kohokohta
- perinnemaisema tai luonnonmuistomerkki (rauh. puu)
- mahdollisesti muodostuva perinnemaisema
- tärkeä näkymä
- maisemavaurioalue
- kaukomaisemassa tärkeä metsänraja
- Koijoki rantoineen

MAISEMAN ARVOKARTTA

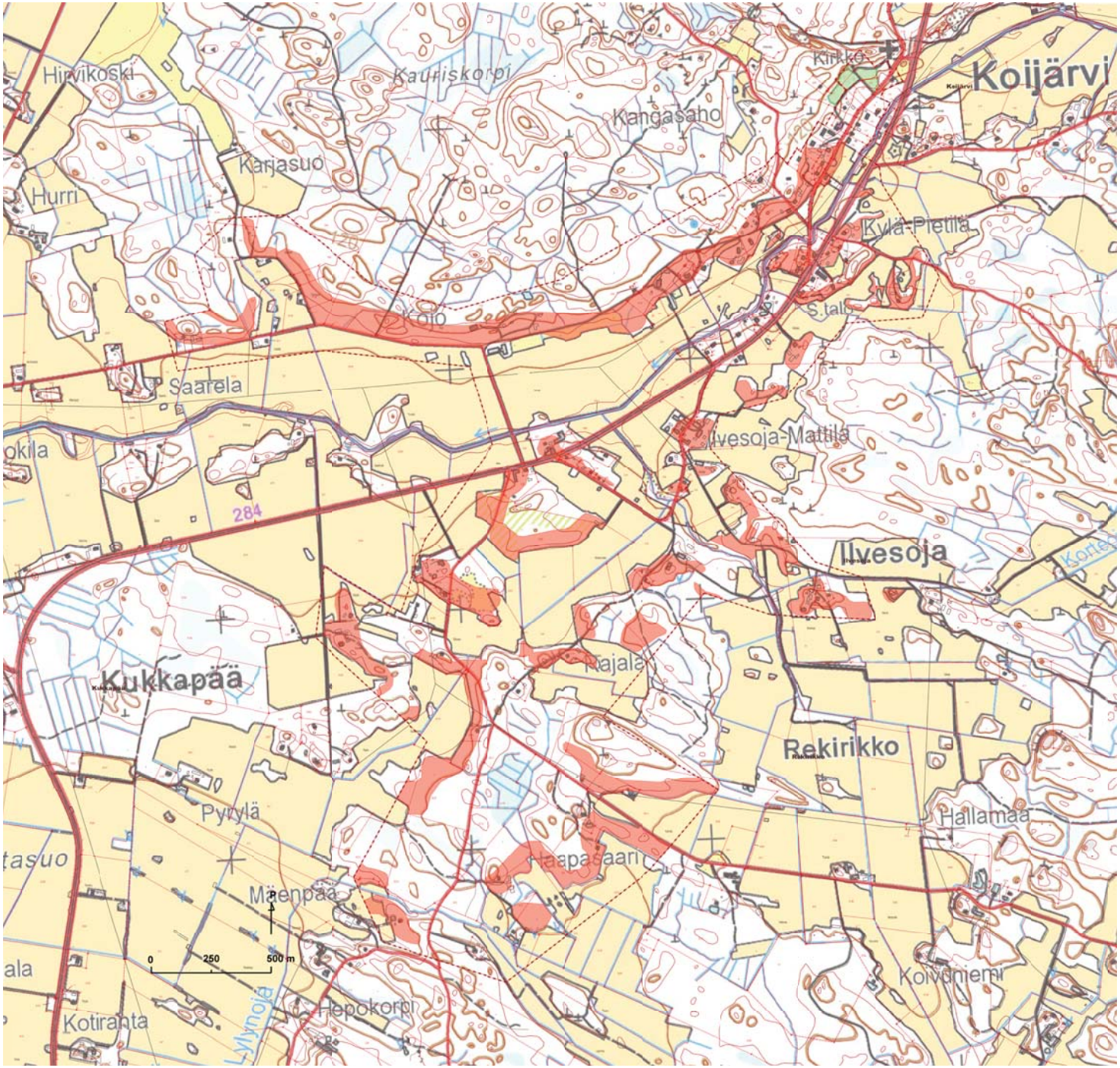

UUSIEN RAKENNUSPAIKKOJEN SIJOITTAMINEN ILMASTOLLISESTI EDULLISIIN ETELÄN, LOUNAAN JA LÄNNEN PUOLEISIIN RINTEISIIN

Vanha rakennuskanta on sijoitettu ilmastollisesti ja maaperältään edullisiin paikkoihin. Perinteisesti viljavia peltoja ei tuhlattu rakentamiseen. Rakentaminen sijoittui pelloiksi kelpaamattomiin saarekkeisiin ja selänteiden loiviin rinteisiin, jotka kuivan ja kantavan maaperänsä sekä suotuisan pienilmastonsa vuoksi sopivat hyvin rakentamiselle (lisää aiheesta sivulla 19). Tällainen sijoitus mahdollistaa ekologisen rakentamisen ja helpommat perustusolosuhteet, jonka takia peruste on nykyäänkin käyttökelpoinen.

Kartalla on punaisella poimittuna etelän, lounaan ja lännen puoleiset rinteet osayleiskaavan alueella, joissa lisäksi maaperä on moreenia. Pellot (savimaat) on jätetty tarkastelun ulkopuolella. Tarkastellut rinteet sijoittuvat 110 - 115 metriä meren pinnan yläpuolella (mpy), mikä on perinteinen asutuksen sijoittumisen korkeus Koijärven kylän alueella. Etelässä oleva selännealue on maastollisesti hieman korkeammalla kuin kyläkeskuksen alue, joten tällä suunnalla on tarkasteltu osittain myös 115-120 mpy korkeudella olevia rinteitä.

Kartalla on esitetty ne rakentamiseen soveltuvat rinnealueet, joilta voitaisiin aiemmin käytetyin periaattein hakea uusia rakennuspaikkoja. Mukana kartassa ovat myös jo rakennetut alueet. Kartalla havainnollistetaan sitä, miten vanhin rakentaminen seudulla on aikanaan sijoitettu ja miten samoja, aiemmin hyväksi havaittuja periaatteita käyttäen uutta rakentamista voidaan maisemaan ja maastoon sijoittaa. Tarkoitus ei ole kuitenkaan osoittaa kaavassa kaikkia esitettyjä alueita rakennuspaikoiksi, vaan tarkastella mahdollisia potentiaalisia rakennuspaikkoja.

Yhtenä lähtökohtana on myös, että uusi asutus on voidaan yhdistää mahdollisimman taloudellisesti nykyiseen vesi- ja viemäriverkostoon.

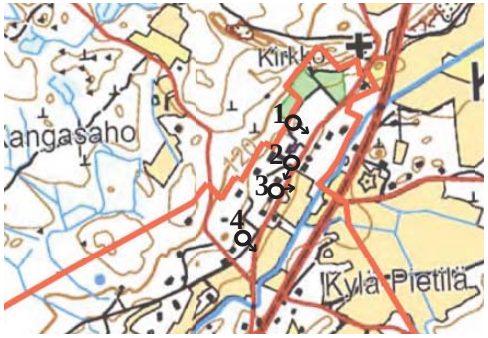

Näkymiä Kojontieltä ja ympäristöstä, kuvanottopaikat numeroituna kartalla (numerot 1-4).

1. Koijärventieltä ja ympäristöstä.

2. Pukkilantie kartanolle.

3. Koijärventien ja Ilvesojantien risteys, meijeri.

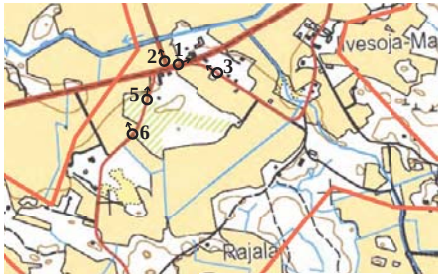

4. Kojon kirkkotie etelään.

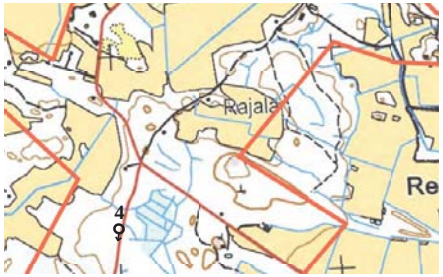

5. Rekirikontien varrelta.

Kuvanot-topaikat numeroituna kartoilla (numerot 1-6).

6. Rekirikontien varrelta.

1. Kirkon ympäristöä.

2. Kojon kirkkotietä Rekirikontiestä koilliseen.

3. Kojon kirkkotietä Rekirikontiestä koilliseen.

Kuvanottopaikat numeroituna kartoilla (numerot 1-4).

4. Peltonäkymä kirkolta itään päin.

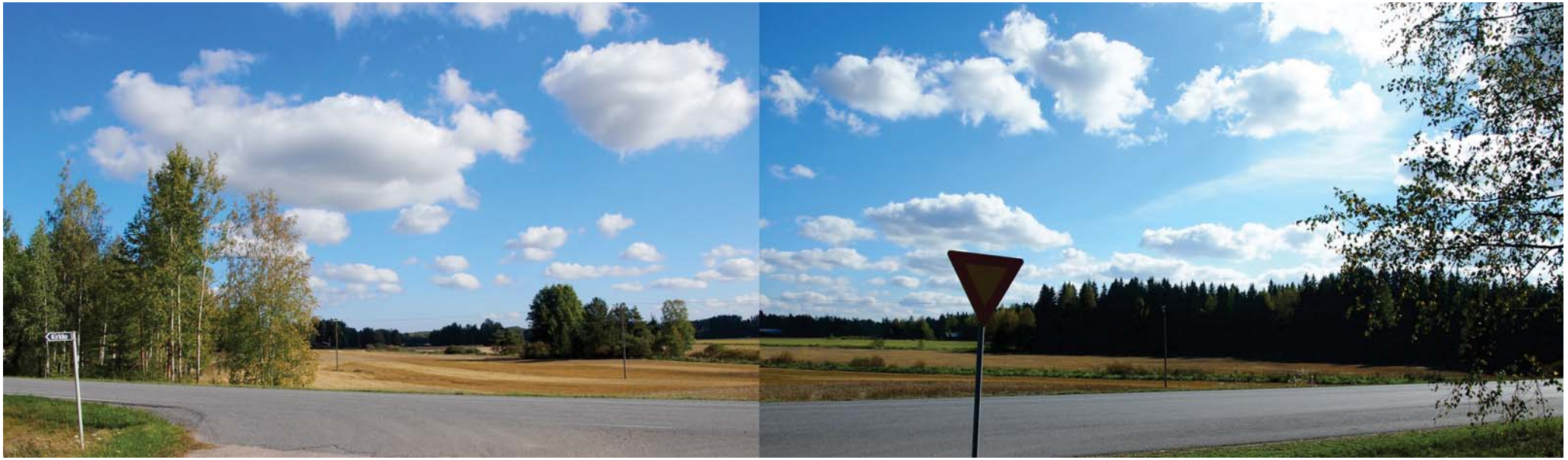

Viistoilmakuva länteen. Kuvaan on keltaisella lisätty muutama maamerkki ja Koijoen uoma.

LÄHDELUETTELO

KIRJALLISET LÄHTEET

Aaltonen, Tuija 2015. Koijärven inventointi. Forssan kaupunki.

Ahola, Teija & Koivula, Pilvi 2009. Forssan kaupungin rakennusinventointi. Hämeen ympäristökeskuksen raportteja 10/2009.

Forssan seudun pohjavesialueiden suojelusuunnitelma 15.2.2006. Insinööritoimisto Paavo Ristola Oy. Hämeen ympäristökeskus, Forssan kaupunki, Humppilan kunta, Jokioisten kunta, Tammelan kunta, Ypäjän kunta.

Hirsjärvi, Tarmo. Koijärven kunnan synty- ja alkuvaiheet. Forssa 1930.

Hirvonen, Auli & Kinnari, Riitta 2010. Luonnostaan lumoavat - Kojo, Matku ja Raitoo. Kulttuurikartoitus ja maisemanhoitosuunnitelmat. Kulttuuriympäristöstä vetovoimaa kyliin 2008-2010. Pro Agria Häme ry/Hämeen maa- ja kotitalousnaiset.

Hokkanen, Kalevi & Virkki, Hanna 2007. Kanta-Hämeen muinaisrannat. Itämeren varhaisvaiheiden visualisointi. Geologian tutkimuskeskus GTK. Hämeen liiton julkaisu V:84.

Hämeen liitto 2008. Kanta-Hämeen maakuntakaava. Maakuntakaavamerkinnät-, -määräykset ja suositukset. Maakuntakaavan alueluettelot. Maakuntakaavakartta.

Hämeen liitto 2008. Kanta-Hämeen maakuntakaava. Maakuntakaavaselostus.

Kaukovalta, K.V. 1934. Forssan puuvillatehtaan historia 1847 - 1934.

Kesiö, Maija 2005: Forssa - Matku maantie. Kylähullu no. 10. Koijärven alueen kylät ry, 2005

Kesiö, Maija 2013: Koijärvi Wahrenin aikaan. Kylähullu no. 4. Koijärven alueen kylät ry, 2013

Kesiö, Maija 2001: Kojo - kylä ja kartano historian saatossa. Kylähullu no. 4. Koijärven alueen kylät ry, 2001

Kesiö, Maija 2000: Vuollun kylän vaiheet ja historiallinen tausta. Kylähullu no. 2. Koijärven alueen kylät ry, 2000

Kuninkaan kartasto Etelä-Suomesta 1776–1805. Toim. Erkki-Sakari Harju 2012. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1373

Köykkä, Sirkka & Stålhammar Eeva 2005. Kuis sit tehdään. Ohjeita rakentajalle. Virtuaalivasara-projekti.

Köykkä, Sirkka & Stålhammar Eeva 2005. Näin on tehty. Lounaishämäläisiä kyläkuvauksia. Virtuaalivasara-projekti.

Lounais-Hämeen kotiseutu- ja museonyhdistys. Vuosikirja 70 - 2001.

Neuvonen, K. J. Suomen geologinen kartta, lehti 2113 Forssa, kallioperäkartan selitys. Helsinki 1956.

Shulz, Eeva-Liisa & Seppänen, Minna 2008. Lounais-Hämeen ja Rengon muinaisjäännökset. Hämeen liiton julkaisu V:88. Hämeen liitto ja Museovirasto.

Sohn, Anna-Maija 2005: Rantaraitilta Kirkkotielle – Kojon maankäyttösuunnitelma Kylä-kyllä! –projektissa 2005. Pirkanmaanseutu ry & Tampereen teknillinen yliopisto.

Talvia, Outi 2000. Kanta-Hämeen perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 157, Hämeen ympäristökeskus.

Vähä-Pietilä, Arvo: Koijoen sillat. Kylähullu nro 17, 2012.

SÄHKÖISET LÄHTEET

Forssan kaupungin rakennusjärjestys:
http://www.forssa.fi/UserFiles/forssa/File/Rakentaminen/Rakennusjarjestys010412.pdf

www.geologia.fi

Koijärven alueen kylät.
http://www.koijarvenalueenkylat.fi/index.html

Koijärven talonhaltijaluettelo. Lasse Iso-Iivari. Päivitetty 22.12.2006, 11.11.2013.
http://users.utu.fi/isoi/talot/koijarvi.htm

Koski, Katriina 2011. Maaseudun kulttuurimaisemat ja maisemanähtävyydet. Ehdotus Kanta-Hämeen ja Päijät-Hämeen valtakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi. Hämeen valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi 2011. Hämeen elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus.
www.maaseutumaisemat.fi/wp-content/uploads/2011/09/HAM-raportti-valtakunnalliset.pdf

Kulttuuriympäristön käsitteitä, Hämeen liitto.
http://www.hameenliitto.fi/fi/kulttuuriympariston-kasitteita

Kulttuuriympäristön rekisteriportaalin internet-palvelu, Museovirasto [kaikille avoin palvelu, jossa voi selata suojelukohderekistereitä]
http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx

MetsäVerkko 2002:
http://virtuoosi.pkky.fi/metsaverkko/pdf-materiaali/maisemanhoito.pdf

Paikkatietoikkuna
http://www.paikkatietoikkuna.fi/web/fi

Peipinen-Kricorian, Pirjo. Sähköpostiviesti 9.11.2015 koskien Harjulan tilan ja Vähä-Pietilän suvun historiaa.

Suomen kallioperä: 3000 vuosimiljoonaa. Martti Lehtinen, Pekka Nurmi jaTapani Rämö (toim.) 1998. Helsinki, Suomen Geologinen Seura ry.
http://www.geologinenseura.fi/suomenkalliopera/

Alanen, Aulikki & Kekäläinen, Hannele & Pykälä, Juha & Vainio, Hannele 2001. Suomen perinne-biotoopit. Perinnemaisemaprojektin valtakunnallinen loppuraportti. Suomen ympäristö 527.
https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40675/SY_527.pdf?sequence=1

PAINETUT KARTAT

Maakuntakaavakartta, Hämeen liitto

Ilmakuvat ja viistoilmakuvat: Forssan kaupunki

Niitty- ja verotuskartat vuodelta 1771: Kojo byss skatt läggnings charta i Tammela sokn, Kojo byens äng i Tammela sochn. Hämeenlinnan maakunta-arkisto

Pelto- ja niittykartta vuodelta 1771, Kansallisarkisto

Peruskartat, 2000-luku: Forssan kaupunki paikkatietoaineisto

Peruskartta 1:20 000 lehdet 2113/05-08-09 vuosilta 1956 ja 1976, Maanmittauslaitos

Senaatinkartta vuodelta 1884, Kansallisarkisto